

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๗/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของนายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล ผู้ร้อง ซึ่งเป็นจำเลยที่ ๒ ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๔๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด ๒) เป็นโจทก์ฟ้องนายวิเชียร กระจ่างจันทร์ ที่ ๑ นายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล ที่ ๒ ผู้ร้อง และนายสุทัศน์ คำแก้ว ที่ ๓ เป็นจำเลยต่อศาลอาญา ในฐานะความผิด ร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่าย คดีอยู่ระหว่างการพิจารณา โจทก์ได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๒ ต่อศาลอาญาเป็นคดีอาญาหมายเลขดำ

ที่ ม. ๑๐๓/๒๕๕๒ ขอให้ศาลอาญามีคำสั่งริบทรัพย์สินของผู้ร้อง (คือ เงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาอุรุพงษ์ เลขที่บัญชี ๑๕๕-๐-๖๕๕๗๒-๕ พร้อมดอกเบี้ยเงินฝาก ตามที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ आयัดไว้ เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด) ให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๑

ผู้ร้องยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๒ ต่อศาลอาญาคัดค้านคำร้องขอให้ริบทรัพย์สิน อ้างว่า เงินฝากในบัญชีสะสมทรัพย์ดังกล่าว ผู้ร้องยืมมาจากมารดาเพื่อนำมาวางประกันและวางคาวนรยนต์แท็กซี่ ไม่ได้เป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด และคดียังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ซึ่งยังไม่มีคำพิพากษาว่า ผู้ร้องมีความผิดหรือไม่ อีกทั้งตัวทรัพย์สินที่ถูกยึดและอายัดไว้นั้น ไม่อาจถูกเปลี่ยนแปลงโยกย้ายหรือทำลายหลักฐาน อันจะเข้าข้อสันนิษฐานของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ นอกจากนี้ยังเป็นเพียงทรัพย์สินที่ต้องสงสัยว่า อาจจะได้มาเนื่องจากการกระทำผิดเท่านั้น การอ้างใช้มาตรการดังกล่าวเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๑

ศาลอาญามีคำสั่ง เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ ให้ริบเงินฝากสะสมทรัพย์ ชื่อบัญชี นายสมโภช ทดมงคล พร้อมดอกเบี้ยตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๑

ผู้ร้องอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งศาลอาญาว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๘ เป็นการจำกัดสิทธิของปวงชนชาวไทยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๔๘ ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับยกคำร้องโจทก์และเพิกถอนคำสั่งริบทรัพย์สิน

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน เกี่ยวกับพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยว่า แม้มาตรการริบทรัพย์สินในคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จะมีบทบัญญัติบางประการจำกัดสิทธิ

และเสรีภาพของบุคคลในเรื่องทรัพย์สิน แต่ก็เป็นกฎหมายพิเศษที่ออกใช้บังคับโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้ใช้บังคับเฉพาะกลุ่มบุคคลหรือผู้คัดค้าน เป็นการสอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

ผู้ร้องฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ว่า แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ จะให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้โดยกฎหมาย แต่การจำกัดสิทธิตามกฎหมายจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ผู้ร้องจึงไม่เห็นด้วยกับศาลอุทธรณ์ที่วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ ใช้บังคับได้โดยชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๔๘

ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ร้องอุทธรณ์คัดค้านว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ แต่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า อุทธรณ์ของผู้ร้องฟังไม่ขึ้น ผู้ร้องจึงฎีกาคัดค้านว่า คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาเห็นว่า เป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ดังกล่าว จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งความเห็นของผู้ร้องผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมไปตามทางการ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า เป็นกรณีที่ศาลฎีกาขอให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ ดังกล่าวตามทางการมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ส่งผู้แทนมาชี้แจงเรื่องการยึด และอายัดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้ให้นายณรงค์ รัตนานุกูล ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด และนายสุนทร วินัยบดี ผู้อำนวยการส่วนเลขานุการ สำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด มาชี้แจงสรุปได้ว่า

คดียาเสพติดมีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ ผู้กระทำความผิด ยาเสพติด และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแต่เดิมไม่ได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินจนกระทั่งได้มีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อตรวจสอบและดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และนำทรัพย์สินที่ริบมาเข้ากองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อใช้เป็นทุนในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต่อไป โดยไม่ต้องส่งเป็นรายได้ของแผ่นดิน พระราชบัญญัติฉบับนี้สอดคล้องกับอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. ๑๙๘๘ และอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. ๒๐๐๐ ซึ่งกำหนดให้นานาอารยประเทศจะต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน เพื่อรองรับการเป็นภาคีและสามารถร่วมมือในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

การดำเนินการเกี่ยวกับการยึดและอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๕ นั้น ต้องมีการฟ้องผู้ต้องหาในคดียาเสพติดเป็นคดีนำก่อน จากนั้นคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สิน ในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าทรัพย์สินของผู้ต้องหา นั้น ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็จะดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวเพื่อป้องกันการรั่วไหลของทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการดำเนินการเช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไป และคณะกรรมการจะอาศัยข้อมูลจากการสอบสวนจับกุมเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดก็จะมีคำสั่งอายัดทรัพย์สินและส่งให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินนั้นต่อไป การตรวจสอบและพิสูจน์ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือไม่ คณะกรรมการและศาลจะอาศัยหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๒๕ โดยพิจารณาในสองประเด็น คือ ๑) พิจารณาจากพฤติการณ์ว่า บุคคลนั้นเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนหรือไม่ และ ๒) ทรัพย์สินที่บุคคลนั้นได้มา หรือมีอยู่เกินฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพโดยสุจริตหรือไม่ นอกจากนี้คดียาเสพติดที่จะดำเนินการตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ จะต้องเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฐาน ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย สมคบ สนับสนุน หรือช่วยเหลือในการกระทำความผิด เพราะเป็นฐานความผิดที่ทำให้เกิดทรัพย์สิน และยาเสพติดที่จะอยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ นี้ ก็เป็นยาเสพติดเฉพาะที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

ในทางปฏิบัติการยึดหรืออายัดทรัพย์สินโดยคณะกรรมการต้องพิจารณาถึงทรัพย์สินที่เคยมีหรือได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดครั้งก่อนๆ ด้วย แต่มิได้ยึดหรืออายัดทั้งหมด จะยึดหรืออายัดเฉพาะทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและพิสูจน์ที่มาหรือการได้มาโดยสุจริตไม่ได้สำหรับทรัพย์สินที่โอนหรือเปลี่ยนมือไป หากผู้ครอบครองได้รับไว้โดยสุจริตและมีคำตอบแทนก็ไม่สามารถไปยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวได้ ในชั้นศาลก็เช่นเดียวกันแม้บุคคลนั้นจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดคดียาเสพติด แต่ถ้าพิสูจน์ได้ว่า ได้ทรัพย์สินมาโดยสุจริต ศาลก็จะสั่งให้คืน จึงเห็นว่า การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า บุคคลจะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ฉะนั้น ถ้าบุคคลใดไปกระทำความผิดโดยละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ก็ไม่สามารถที่จะอ้างสิทธิและเสรีภาพนั้นได้ เมื่อพิจารณาถึงความจำเป็นในการดำเนินมาตรการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาที่กระทบต่อสังคมอย่างรุนแรงแล้ว เห็นว่าการดำเนินการยึด อายัด หรือริบทรัพย์สินดังกล่าว จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ตามคำร้องมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ บัญญัติว่า “ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหาขึ้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว ให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยเร็ว และในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งได้ ก็ให้คืนทรัพย์สินให้แก่ผู้นั้น แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ ให้ถือว่าการยึดหรืออายัดตามวรรคสองเป็นการยึดหรืออายัดตามวรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องขอผ่อนผันตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ตามมาตรานี้ คำว่า “ทรัพย์สิน” ให้ความหมายรวมถึง

- (๑) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว
- (๒) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา

(๓) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับ ขยาย จำหน่าย โอนหรือยกย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัด และภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไป โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน”

มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วย กฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว”

มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืน ก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมี ค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือ เคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือ ทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่น โดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”

กรณีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ นั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบใช้ค่าสินไหม ทดแทนเป็นส่วนตัว หากในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ คณะกรรมการผู้สั่งยึดหรือ อายัดทรัพย์สินก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด มิได้เกี่ยวกับประเด็นที่ว่า ทรัพย์สินของจำเลยที่ ๒ ผู้ร้อง เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันควรริบหรือไม่ พระราช บัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี กรณีไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยบทบัญญัติมาตราดังกล่าว

ประเด็นตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปมี ๔ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ หรือไม่

ประเด็นที่ ๔ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ส่วนพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่คณะกรรมการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น โดยให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่พิสูจน์ว่า ทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ถ้าไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหานั้น และว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว โดยหากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตาม มาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผัน เพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง

กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่า บรรดาทรัพย์สิน ซึ่งพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุด และแสดงให้ศาลเห็นว่า (๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ (๒) ตนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ และเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการพิสูจน์ถึงการเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือไม่ โดยถ้าปรากฏหลักฐานว่า จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นการกำหนดหน้าที่ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ตกแก่จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบในการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานตามกฎหมายดังกล่าว

พิจารณาแล้ว เห็นว่า การใช้อำนาจขององค์กรของรัฐโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ ในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน นั้น เป็นการใช้อำนาจโดยใช้ดุลพินิจวินิจฉัยพยานหลักฐานว่า ทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบนั้น เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ หรือไม่ หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ที่จะให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราว หรือไม่ การใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการดังกล่าว พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มิได้ให้คณะกรรมการใช้อำนาจตามอำเภอใจโดยไม่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ได้แต่อย่างใด

ส่วนการใช้อำนาจโดยศาลตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕ นั้น ศาลมีอำนาจทำการไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว ศาลย่อมมีอำนาจสั่งริบทรัพย์สินนั้นได้ การใช้อำนาจของศาลตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕ เป็นการใช้อำนาจตุลาการวินิจฉัยคดีเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย และโดยที่ศาลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตาม

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมายก็ย่อมจะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของคู่กรณีตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ และการใช้อำนาจของศาลดังกล่าว ไม่ได้ทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของผู้อยู่เสียไปแต่อย่างใด

ดังนั้น พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความเสมอกันในกฎหมายของบุคคล การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน และห้ามการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ส่วนพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ นั้น แม้จะได้กำหนดให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานให้ได้ว่า ทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ และให้อำนาจคณะกรรมการในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวก็ตาม แต่ก็ถือได้ว่า บทบัญญัตินี้ดังกล่าวได้ให้ความเสมอกันในกฎหมายและความคุ้มครองบุคคลตามกฎหมายเท่าเทียมกัน เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่บุคคลผู้ที่อยู่ในสถานะอย่างเดียวกัน มิได้บัญญัติยกเว้นให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนใดคนหนึ่งมีสิทธิหรือหน้าที่แตกต่างไปจากผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนอื่น ส่วนระหว่างผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินกับคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนั้น ย่อมไม่อาจจะอ้างความเสมอกันในกฎหมายได้ เพราะมีอำนาจหน้าที่และสถานะทางกฎหมายที่แตกต่างกัน แต่สำหรับบุคคลผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินด้วยกันแล้ว นั้น ย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายโดยเสมอภาคกันทุกคน ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน มิได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้บัญญัติยกเว้นให้เลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนใดคนหนึ่งเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด

ส่วนพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ แม้จะได้กำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับฝ่ายที่ถูกปรับทรัพย์สินหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินก็ตาม แต่ก็ถือได้ว่า บทบัญญัตินี้ดังกล่าวได้ให้ความเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครอง

ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่บุคคลผู้ที่อยู่ในสถานะอย่างเดียวกัน กล่าวคือ บุคคลที่อยู่ในฐานะโจทก์ จำเลย หรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินทุกคนย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายเหมือนกัน ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน มิได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้บัญญัติยกเว้นให้ใช้บังคับแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด

ดังนั้น พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา โดยต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ซึ่งหมายความว่า ก่อนศาลพิพากษาว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวเหมือนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ศาลพิพากษาว่าได้กระทำความผิดแล้วไม่ได้ ที่ผู้ร้องอ้างว่า ทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบยังเป็นเพียงทรัพย์สินที่ต้องสงสัยว่า อาจจะได้มาเนื่องจากการกระทำความผิดเท่านั้น การใช้มาตรการดังกล่าวเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่คณะกรรมการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน โดยก่อนยึดหรืออายัด ให้ผู้ร่อนำพยานหลักฐานมาแสดงว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ซึ่งเป็นเรื่องที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้ร่อนพิสูจน์ถึงความบริสุทธิ์ของทรัพย์สินที่ผู้ร่อนได้รับมา ไม่ได้เป็นการกระทำที่ถือได้ว่าผู้ร่อนได้กระทำความผิดและยังมิได้ปฏิบัติต่อผู้ร่อนเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว

ส่วนพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ เป็นบทสันนิษฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อศาลจะได้วินิจฉัยและมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือไม่ ซึ่งในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ผู้ที่ได้ทรัพย์สินนั้นมา

ย่อมทราบได้ดีว่า ได้มาอย่างไร เมื่อใด จึงต้องให้ผู้ที่ได้ทรัพย์สินนั้นมามีการนำสืบข้อเท็จจริงในเรื่อง การได้มาซึ่งทรัพย์สินนั้นก่อน และการที่มาตรา ๒๕ บัญญัติเช่นนี้ก็เพื่อให้การปราบปรามผู้กระทำความ ผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัญหาเสพติดในปัจจุบันเป็นปัญหาสำคัญ ร่วมกันของนานาประเทศ ประกอบกับยาเสพติดเป็นภัยต่อสุขภาพและชีวิตมนุษย์ สังคมและประเทศชาติ อย่างร้ายแรง จึงจำเป็นต้องมีมาตรการต่างๆ ขึ้นโดยเฉพาะ การดำเนินการตามพระราชบัญญัติมาตรการ ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ ไม่ได้เป็นการดำเนินการ ที่ถือว่าผู้ร้องเป็นผู้กระทำความผิดแล้วและยังมีได้ปฏิบัติต่อผู้ร้องเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด

ดังนั้น พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓

ประเด็นที่ ๔ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน แต่ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินนั้น อาจถูกจำกัดได้โดยอาศัยอำนาจตาม กฎหมายที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจในการตราขึ้น เพื่อกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิหรือจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นได้ แต่กฎหมายนั้นจะต้องบัญญัติโดยกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิหรือจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินเท่าที่ จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินนั้นด้วย

ส่วนพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินโดยคณะกรรมการ และมาตรา ๒๕ เป็น บทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการพิจารณาเพื่อมีคำสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้ศาลได้สวน หากคดีมีมูลว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น และเมื่อศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินใด ทรัพย์สินนั้น ก็จะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หากศาลมีคำสั่งให้ยกคำร้อง ทรัพย์สินนั้นก็ยังคง เป็นสิทธิของบุคคลผู้เป็นเจ้าของตามเดิม พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความ ผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบทรัพย์สิน และเป็นบทพิสูจน์ว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือไม่ โดยให้ศาลได้สวนก่อนมีคำสั่งซึ่งจะต้องมีการนำพยาน หลักฐานมาสืบ ทั้งยังให้เจ้าของทรัพย์สินยื่นคำร้องขอคืนได้ก่อนคดีถึงที่สุด ส่วนข้อสันนิษฐานที่ว่า “บรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพ

หรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริตเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” ข้อสันนิษฐานนี้จะใช้ได้ต่อเมื่อปรากฏหลักฐานว่า จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ทั้งจำเลยและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานได้

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดขอบเขตแห่งสิทธิของผู้ถูกตรวจสอบหรือของเจ้าของทรัพย์สินในทรัพย์สินที่ถูกกล่าวหาว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว เห็นว่า บทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวมีความจำเป็นต้องตราขึ้นเพื่อเป็นมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและสามารถที่จะดำเนินการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดได้ ทั้งเป็นเพียงการจำกัดขอบเขตแห่งสิทธิในทรัพย์สินเป็นการชั่วคราวในระหว่างกระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการและศาล ซึ่งหากพิสูจน์ได้ว่า เป็นทรัพย์สินที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้คณะกรรมการคืนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ ส่วนบรรดาทรัพย์สินที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลก็ไม่อาจริบทรัพย์สินนั้นได้ จึงไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของบทบัญญัติของบุคคลในทรัพย์สินแต่อย่างใด

ดังนั้น พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์ จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

นายกระมล ทองธรรมชาติ

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายจิระ บุญพจนสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายมงคล สระแก้ว

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายมานิต วิทยาเต็ม

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายศักดิ์ เตชะชาญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุจิต บุญบงการ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุธี สุทธิสมบูรณ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นางสาวนีย์ อัสวโรจน์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๗/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโพชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล) ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ข้อโต้แย้งของจำเลยมีความเป็นมา และประเด็นข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงสรุปได้ ดังนี้

พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาเสพติด ๒ เป็นโจทก์ ฟ้องนายวิเชียร กระจ่างจันทร์ ที่ ๑ นายสมโพธิ หรือสมโพชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล ที่ ๒ ผู้ร้อง และนายสุทัศน์ คำแก้ว ที่ ๓ เป็นจำเลย ต่อศาลอาญาในฐานะความผิดร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๕๓๔/๒๕๕๑

ในขณะที่ คดียังอยู่ระหว่างการพิจารณา โจทก์ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ ต่อศาลอาญาเป็นคดีหมายเลขดำที่ ม.๑๐๓/๒๕๕๒ ขอให้ศาลอาญามีคำสั่งริบทรัพย์สินของ นายสมโพธิ ฯ จำเลยที่ ๒ ผู้ร้อง (คือ เงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาอรุณพงษ์ เลขที่บัญชี ๑๔๕-๐-๖๕๕๗๒-๕ พร้อมดอกเบี้ยเงินฝากในบัญชีดังกล่าว ตามที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ आयัดไว้เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด) ให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฯ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑

เนื่องจากเหตุดังกล่าว ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๒ ต่อศาลอาญา คัดค้านคำร้องขอริบทรัพย์สินที่โจทก์ยื่น สรุปว่า เงินฝากในบัญชีสะสมทรัพย์ดังกล่าว ผู้ร้องยืมมาจากมารดา เพื่อนำมาวางประกันและวางคาวนร์รถยนต์แท็กซี่ ไม่ได้เป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด และคดียังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ซึ่งยังไม่มีคำพิพากษาว่าผู้ร้องมีความผิด หรือไม่ อีกทั้งตัว

ทรัพย์สินที่ถูกยึดและอายัดไว้นั้น ไม่อาจถูกเปลี่ยนแปลงโยกย้ายหรือทำลายหลักฐาน อันจะเข้าข้อสันนิษฐานของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้นอกจากนี้ ยังเป็นเพียงทรัพย์สินที่ต้องสงสัยว่าจะได้มาเนื่องจากการกระทำผิดเท่านั้น อีกทั้งการอ้างใช้มาตรการดังกล่าว เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ หมวดที่ ๓ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๓

อย่างไรก็ตาม ศาลอาญามีคำสั่งลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นคดีหมายเลขแดงที่ ม. ๑๒๒/๒๕๕๒ ให้ริบเงินฝากสะสมทรัพย์ ชื่อบัญชีนายสมโพธิ ทดมงคล พร้อมดอกเบี้ย ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑

ผู้ร้องจึงอุทธรณ์คำสั่งศาลอาญา โดยมีประเด็นข้อกฎหมายว่าพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ เป็นการจำกัดสิทธิของปวงชนชาวไทยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับยกคำร้องโจทก์และเพิกถอนคำสั่งริบทรัพย์สิน

ศาลอุทธรณ์พิพากษา เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๓ พิพากษายืน โดยศาลอุทธรณ์เห็นว่า แม้มาตรการริบทรัพย์สินในคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติดังกล่าว จะมีบทบัญญัติบางประการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องทรัพย์สิน แต่ก็เป็นที่บัญญัติของกฎหมายพิเศษที่ออกใช้บังคับโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายทั่วไป มิได้ใช้บังคับเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะผู้คัดค้าน อันเป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๔๘ ที่บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ผู้ร้องฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ โดยมีประเด็นข้อกฎหมาย สรุปว่า การที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ ขัดรัฐธรรมนูญ แต่ใช้บังคับได้นั้น ผู้ร้องมิอาจเห็นพ้องด้วย แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ จะให้กระทำได้ในเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยมีกฎหมายเฉพาะเท่านั้น แต่การจำกัดสิทธิตามกฎหมายนั้น จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ผู้ร้องจึงไม่เห็นด้วยกับการที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา ๒๕ ใช้บังคับได้โดยชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๔๘

ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า ฎีกาของผู้ร้องดังกล่าวเป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในส่วน

ที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๖ แห่งรัฐธรรมนูญ จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งความเห็นของผู้ร้องดังกล่าว ไปตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ และในชั้นนี้ให้จำหน่ายคดีจาก สารบบความของศาลฎีกาไปก่อน สำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวอยู่ในบังคับ ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง จึงส่งเรื่องมาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญตรวจคำร้องแล้ว มีคำสั่งเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ รับคำร้องไว้ดำเนินการ ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ และรับไว้ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ในคราวประชุมของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๖

คำวินิจฉัย

พิจารณาแล้ว มีประเด็นตามคำร้องว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อ ทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่มี ความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ บัญญัติว่า “ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหาขึ้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว ให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยเร็ว และในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งได้ ก็ให้คืนทรัพย์สินให้แก่ผู้นั้น แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ ให้ถือว่าการยึดหรืออายัดตามวรรคสองเป็นการยึดหรืออายัดตามวรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องขอผ่อนผันตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ตามมาตรานี้ คำว่า “ทรัพย์สิน” ให้หมายความรวมถึง

- (๑) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว
- (๒) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา

(๓) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับ ขยาย จำหน่าย โอนหรือยกย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัด และภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไป โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน”

มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วย กฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว”

มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืน ก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) คนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด หรือ

(๒) คนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือ เคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือ ทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่น โดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ แล้ว เห็นว่าเป็นบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็น ส่วนตัว ในกรณีหากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ เท่านั้น มิได้เกี่ยวกับประเด็นที่ว่าทรัพย์สินของผู้ร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติดอันควรริบหรือไม่ ดังนั้น มาตรา ๒๖ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับ แก่คดี กรณีไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวข้อง มาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

จึงมีประเด็นตามคำร้องที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยเพียง ๔ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ หรือไม่

ประเด็นที่ ๔ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

ในประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

พิจารณาแล้ว พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน จำนวน ๕ คน โดยมีปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธาน และข้าราชการระดับสูงของหน่วยราชการอีกแปดหน่วยร่วมกันพิจารณาว่าสมควรจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือไม่ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิแสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ถ้าไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหานั้น และว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว โดยหากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินจะยื่นคำร้องขอผ่อนผัน เพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ จึงเห็นว่า บทบัญญัติมาตรานี้ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สินแล้ว

ส่วนมาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้ศาลได้สวนหากคดีมีมูลว่าบรรดาทรัพย์สิน ซึ่งพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งนั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุด และเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการพิสูจน์ถึงการเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือไม่ โดยถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นการกำหนดหน้าที่ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ตกแก่จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบในการนำพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานตามกฎหมายดังกล่าว

พิจารณาแล้วรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐ ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และเมื่อพิจารณาการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ แล้ว เห็นว่าการใช้อำนาจโดยคณะกรรมการที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว นั้น เป็นการใช้อำนาจในการใช้ดุลพินิจวินิจฉัยพยานหลักฐานว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ หรือไม่ และเป็นการใช้อำนาจในการใช้ดุลพินิจว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าทรัพย์สินรายได้อาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ที่จะให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวหรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่าบทบัญญัติมาตรา ๒๒ มิได้ให้อำนาจคณะกรรมการใช้อำนาจตามอำเภอใจ โดยไม่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ได้แต่อย่างใด

ส่วนการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐโดยศาลตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าศาลย่อมใช้อำนาจทำการได้สวนว่า คดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ และใช้อำนาจในการวินิจฉัยมีคำสั่งว่าจะให้ริบทรัพย์สินนั้นหรือไม่ การใช้อำนาจของ

ศาลตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕ เป็นการใช้อำนาจตุลาการวินิจฉัยคดีแก่คู่ความเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย การจะให้เกิดความยุติธรรมได้นั้นศาลก็ย่อมจะต้องใช้อำนาจโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เป็นอย่างยิ่งอยู่แล้ว บทบัญญัติมาตรา ๒๕ มิได้ให้อำนาจศาลไปกระทำการใดๆ โดยไม่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ได้แต่อย่างใด และโดยหลักการศาลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามกฎหมายก็ย่อมจะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของคู่กรณีที่ยังไม่ได้รับรองไว้แล้ว ดังนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

ในประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความเสมอภาคกันในกฎหมายการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน และการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ นั้น แม้จะได้กำหนดให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานให้ได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ แต่ก็ให้อำนาจคณะกรรมการในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว จึงเห็นได้ชัดว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ มาตรา ๒๒ ได้ให้ความเสมอภาคในกฎหมายและความคุ้มครองบุคคลตามกฎหมายเท่าเทียมกัน เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่บุคคลผู้ที่อยู่ในสถานะอย่างเดียวกัน บทบัญญัติมาตรา ๒๒ มิได้บัญญัติยกเว้นให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนใดคนหนึ่งมีสิทธิหรือหน้าที่แตกต่างไปจากผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนอื่น ส่วนระหว่างผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินกับคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนั้น ย่อมไม่อาจจะอ้างความเสมอภาคในกฎหมายได้ เพราะมีอำนาจและหน้าที่และสถานะทางกฎหมายที่แตกต่างกัน เพราะคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินย่อมมีอำนาจหน้าที่และสถานะทางกฎหมายเหนือกว่าบุคคลผู้ถูกตรวจสอบ หรือผู้ซึ่งอ้างว่าจะเป็นเจ้าของทรัพย์สิน นอกจากนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ มิได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้บัญญัติยกเว้นให้เลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนใดคนหนึ่งเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด

ส่วนพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฯ มาตรา ๒๕ แม้จะให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับฝ่ายที่ถูกริบทรัพย์สินหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินก็ตาม แต่ก็ถือได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวได้ให้ความเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่บุคคลผู้ที่อยู่ในสถานะอย่างเดียวกัน กล่าวคือ บุคคลที่อยู่ในฐานะโจทก์ จำเลยหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินทุกคน ย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายเหมือนกัน ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน มิได้เป็นการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้บัญญัติยกเว้นให้ใช้บังคับแก่บุคคลใด บุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด

ดังนั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ในประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ หรือไม่

พิจารณาแล้วรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เป็นกรณีที่ใช้บังคับในคดีอาญา ซึ่งให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ อันเป็นการกำหนดให้ในการพิจารณาคดีอาญานั้น เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ให้ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดศาลจึงจะพิพากษาลงโทษ จำเลยได้ และจึงจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดได้ ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ นั้น เป็นกรณีที่ให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินพิสูจน์ถึงความบริสุทธิ์ของทรัพย์สิน ที่ได้รับมา ไม่ได้เป็นการกระทำที่ถือได้ว่าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีความผิดแล้ว และที่ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวก็เป็นการปฏิบัติต่อบุคคลที่ เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มิใช่เป็นการปฏิบัติต่อผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่า เป็นเจ้าของทรัพย์สินเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว

ส่วนพระราชบัญญัติมาตรการ ฯ มาตรา ๒๕ เป็นบทสันนิษฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อศาลจะได้วินิจฉัยและมีคำสั่งว่าจะให้ริบทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดหรือไม่ ซึ่งในการสืบพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น คู่ความฝ่ายที่ได้ ทรัพย์สินมาย่อมเป็นผู้ที่ทราบข้อเท็จจริงมากกว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ในการพิจารณาคดีเพื่อให้ได้ความ

ชัดเจนว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ จึงต้องให้การพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่ได้ทรัพย์สินนั้นมา เพราะหากจะให้การพิสูจน์ข้อเท็จจริงตกอยู่กับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นย่อมเป็นเรื่องที่ยากที่จะกระทำได้ จึงจำเป็นที่มาตรา ๒๕ ต้องมีข้อสันนิษฐานตามกฎหมายดังกล่าวให้จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ทั้งนี้เพราะพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๕ เป็นข้อสันนิษฐานในทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เป็นบทบัญญัติสันนิษฐานในบุคคลผู้กระทำความผิด ซึ่งต่างกัน และการที่มาตรา ๒๕ ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นได้ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลผู้ถูกตรวจสอบหรือจำเลยได้กระทำความผิดนั้น คำสั่งริบทรัพย์สินเป็นการปฏิบัติต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มิใช่เป็นการปฏิบัติต่อบุคคลเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดแล้วแต่อย่างใด ฉะนั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่าบทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓

ในประเด็นที่ ๔ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

พิจารณาแล้วรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน และการสืบมรดก ย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจในการออกกฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ได้ ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นโดยอาศัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ จึงไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ แม้บทบัญญัติมาตรา ๒๕ จะเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสืบพิสูจน์ถึงสิทธิในทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง โดยให้ศาลได้สอบสวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น ฉะนั้น เมื่อศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินใดทรัพย์สินนั้นก็ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หากศาลมีคำสั่งให้ยกคำร้องทรัพย์สินนั้นก็ยังคงเป็นสิทธิของบุคคลผู้เป็นเจ้าของตามเดิม บทบัญญัติมาตรา ๒๕ เป็นบทพิสูจน์ถึงสิทธิในทรัพย์สินว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือไม่ โดยให้ศาลได้สอบสวนซึ่งจะต้องมีการนำพยานหลักฐานมาสืบตั้งยังให้เจ้าของทรัพย์สินยื่นคำร้องขอคืนได้ก่อนคดีถึงที่สุด ส่วนข้อสันนิษฐานที่ว่า “บรรดาเงิน หรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่ หรือได้เกินฐานะหรือ

ความสามารถในการประกอบอาชีพ หรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” ข้อสันนิษฐานนี้จะใช้ได้ต่อเมื่อปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ทั้งจำเลยและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานได้ ซึ่งอาจจะทำให้จำเลยเสียเปรียบในเชิงคดีอยู่บ้าง แต่ก็มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาอย่างรุนแรง ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ยอมให้รัฐสามารถออกกฎหมายกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิ และการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินได้เมื่อมีความจำเป็น ดังนั้น ในการออกกฎหมายที่มีผลกระทบต่อขอบเขตแห่งสิทธิในทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ที่เกิดจากความจำเป็นเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งหากพิสูจน์ได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก็ให้ศาลสั่งริบได้ จึงเป็นไปตามหลักกฎหมายสากล ฉะนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายจิระ บุญพอนสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๗/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโพธิ ทศมงคล หรือทศมงคล) ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ กรณีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

กรณีสืบเนื่องจากพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นโจทก์ฟ้อง นายวิเชียร กระจ่างจันทร์ ที่ ๑ นายสมโพธิ หรือสมโพธิ ทศมงคล หรือทศมงคล ที่ ๒ ผู้ร้อง และนายสุทัศน์ คำแก้ว ที่ ๓ เป็นจำเลย ต่อศาลอาญาในฐานะความผิดร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๕๓๔/๒๕๕๑ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณา โจทก์ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ ต่อศาลอาญาเป็นคดีหมายเลขดำที่ ม. ๑๐๓/๒๕๕๒ ขอให้ศาลอาญามีคำสั่งริบเงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขา อรุणษ์ เลขที่บัญชี ๑๔๕-๐-๖๕๕๓๒-๕ พร้อมดอกเบี้ยเงินฝากในบัญชีดังกล่าว ของนายสมโพธิ ผู้ร้อง ตามที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ आयัดไว้ เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑ นายสมโพธิ ผู้ร้อง ยื่นคำร้องคัดค้านคำร้องขอริบทรัพย์สินของโจทก์ สรุปว่า เงินฝากในบัญชีสะสมทรัพย์ดังกล่าว ผู้ร้อง ยืมมาจากมารดา เพื่อนำมาวางประกันและวางคาวนร์ถยนต์แท็กซี่ ไม่ได้เป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด และคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ซึ่งยังไม่มีคำพิพากษาว่าผู้ร้องมีความผิดหรือไม่ ทั้งตัวทรัพย์สินที่ถูกยึดและอายัดไว้นั้นไม่อาจถูกเปลี่ยนแปลงโยกย้ายหรือทำลายหลักฐาน อันจะเข้าข้อสันนิษฐานของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ นอกจากนี้ ยังเป็นเพียงทรัพย์สินที่ต้องสงสัยว่าจะได้มาเนื่องจากการกระทำความผิดเท่านั้น การอ้างใช้มาตรการดังกล่าวเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ หมวดที่ ๓ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๓

ศาลอาญามีคำสั่งลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นคดีหมายเลขแดงที่ ม. ๑๒๒/๒๕๕๒ ให้ริบเงินฝากสะสมทรัพย์ ชื่อบัญชีนายสมโพธิ ทดมงคล พร้อมดอกเบี้ยตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑ ผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลอาญา โดยมีประเด็นข้อกฎหมายว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นการจำกัดสิทธิของปวงชนชาวไทยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับยกคำร้องโจทก์และเพิกถอนคำสั่งริบทรัพย์สิน ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

ผู้ร้องฎีกา ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า ฎีกาของผู้ร้องเป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๖ จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นของผู้ร้องดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญ

“มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

“มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

“มาตรา ๓๓ ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

“มาตรา ๔๘ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔

“มาตรา ๒๒ ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต่องานั้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินและที่ยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว ให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยเร็ว และในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งได้ ก็ให้คืนทรัพย์สินให้แก่ผู้นั้น แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ ให้ถือว่าการยึดหรืออายัดตามวรรคสองเป็นการยึดหรืออายัดตามวรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องขอผ่อนผันตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ตามมาตรา นี้ คำว่า “ทรัพย์สิน” ให้ความหมายรวมถึง

(๑) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว

(๒) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา

(๓) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับขาย จำหน่าย โอน หรือยกย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัด และภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน”

“มาตรา ๒๖ การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว”

“มาตรา ๒๗ เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา ๒๒ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้องหรือในเวลาใด ๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ แต่ถ้ามีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จะยื่นคำร้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาได้ เว้นแต่มีคำพิพากษาลงถึงที่สุดให้ยกฟ้อง

ในกรณีที่พบว่า มีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นอีก ให้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา เว้นแต่มีคำพิพากษาลงถึงที่สุดให้ยกฟ้อง”

“มาตรา ๒๘ เมื่อศาลรับคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๒๗ แล้ว ให้ศาลสั่งให้ประกาศในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นสองวันติดต่อกัน เพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างเป็นเจ้าของทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอเข้ามาในคดีก่อนคดีถึงที่สุด ในกรณีที่หลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ ก็ให้เลขาธิการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบเพื่อใช้สิทธิดังกล่าวด้วย โดยแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ตามที่อยู่ครั้งล่าสุดของผู้นั้นเท่าที่ปรากฏหลักฐานในสำนวนการสอบสวน

ค่าใช้จ่ายในการประกาศและในการแจ้ง ให้จ่ายจากเงินของกองทุน”

(มาตรา ๒๗) และมาตรา ๒๘ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓)

“มาตรา ๒๕ บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาลได้สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่ หรือได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”

พิเคราะห์แล้วสำหรับพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติให้การยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่กระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นการส่วนตัว ซึ่งไม่เกี่ยวกับกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดีในคดีที่ฟ้องร้องกันกรณีนี้ตามนัยแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ จึงไม่วินิจฉัยให้

สำหรับปัญหาว่าพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตราที่เหลือนอกจากที่กล่าวข้างต้น อันได้แก่มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่นั้น จะได้พิจารณาวินิจฉัยรวมกันไปดังนี้

ความในมาตรา ๒๒ ของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นบทบัญญัติที่สืบเนื่องมาจากการที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ใช้อำนาจตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ ทำการตรวจสอบในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว ซึ่งเป็นมาตรการในการปราบปราม

เกี่ยวกับยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังปรากฏตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถแสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ เมื่อแสดงได้ดังกล่าว คณะกรรมการย่อมสั่งคืนทรัพย์สินนั้นแก่เจ้าของ หากแสดงไม่ได้ดังกล่าว พนักงานอัยการจึงจะยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินนั้นต่อไป ซึ่งผู้ที่อ้างเป็นเจ้าของทรัพย์สินยังมีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนโดยทางศาลได้อีกขึ้นตอนหนึ่งตามมาตรา ๒๕ ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ได้บัญญัติถึงกรณีต่างๆ ดังนี้ มาตรา ๒๖ บัญญัติถึงการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐว่าต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติถึงความเสมอกันในกฎหมายของบุคคล และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน มาตรา ๓๓ บัญญัติถึงการสันนิษฐานเป็นเบื้องต้นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด จะเห็นได้ว่าทั้งสามมาตราดังกล่าวล้วนเป็นการบัญญัติเน้นถึงการคุ้มครองในด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ ส่วนพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ เป็นเรื่องที่มีมุ่งต่อตัวทรัพย์สินว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันพึงยึด อาศัย หรือริบหรือไม่ และผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของสามารถพิสูจน์ถึงสิทธิโดยชอบของตนเป็นประการสำคัญ กรณีจึงเป็นคนละเรื่องกัน ไม่มีปัญหาว่าขัดหรือแย้งกันแต่อย่างใด

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ แม้ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินไว้ในความตอนต้น แต่ความในประโยคต่อไปมีว่า “ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งแสดงว่าอาจมีกฎหมายบัญญัติถึงการรอนสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลได้เมื่อพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๕ และบทบัญญัติในมาตราที่เกี่ยวข้อง ได้บัญญัติถึงตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นทรัพย์สินอันพึงยึด อาศัย หรือริบแล้วแต่กรณี ย่อมเป็นไปตามข้อยกเว้นในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินที่ว่า “ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” จึงถือไม่ได้ว่าพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘

อาศัยเหตุดังได้พิจารณาма จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

นายจิระ บุญพจนสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายจุมพล ณ สงขลา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๗/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล) ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ ของศาลฎีกาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ศาลฎีกาขอให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งความเห็นของนายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล ผู้ร้อง ซึ่งเป็นจำเลยที่ ๒ ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ ของศาลฎีกาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง ข้ออ้างและเหตุผลโดยสรุปของทุกฝ่ายปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

มีปัญหาต้องวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

และมาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ บัญญัติว่า “ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหาขึ้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว ให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยเร็ว และในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งได้ ก็ให้คืนทรัพย์สินให้แก่ผู้นั้น แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ ให้ถือว่าการยึดหรืออายัดตามวรรคสองเป็นการยึดหรืออายัดตามวรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องขอผ่อนผันตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ตามมาตรา ๑๖๖ ว่า “ทรัพย์สิน” ให้หมายความรวมถึง

- (๑) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว
- (๒) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา
- (๓) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับ ขยาย จำหน่าย โอนหรือยกย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัดและภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริต และมีค่าตอบแทน”

มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว”

มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”

พิเคราะห์แล้ว สมควรวินิจฉัยก่อนว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ตามคำร้องของผู้ร้องมิได้ระบุโดยชัดแจ้งว่ามาตรา ๒๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด เห็นว่ามาตรา ๒๖ มุ่งคุ้มครองผู้กระทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย แม้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว การที่ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินของผู้ร้อง ไม่จำเป็นต้องใช้มาตรา ๒๖ ดังกล่าว ดังนั้น มาตรา ๒๖ จึงมิใช่บทกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีของผู้ร้องตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง

มีปัญหาต่อไปว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ ที่ผู้ร้องอ้างว่าพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ผลักภาระให้แก่เจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้พิสูจน์ขัดต่อเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยและเป็นการจำกัดสิทธิของปวงชนชาวไทยนั้น เห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ปกติเจ้าของทรัพย์สินย่อมรู้ดีว่าทรัพย์สินของตนได้มาอย่างไรและหากเจ้าของทรัพย์สินพิสูจน์ได้ว่าได้ทรัพย์สินมาโดยชอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศาลย่อมไม่อาจริบทรัพย์สินของผู้นั้นได้อยู่แล้ว ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด บัญญัติให้เจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้พิสูจน์ว่าทรัพย์สินใดไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจึงเป็นการกระทำไปตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ กำหนดไว้ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ส่วนที่ผู้ร้องอ้างว่า มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ นั้น เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวมิได้กระทบถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ร้อง และใช้บังคับแก่บุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน อีกทั้งการที่ศาลสั่งริบทรัพย์สินของผู้ร้องก็เป็นเรื่องเฉพาะทรัพย์สิน มิได้เกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่ผู้ร้องถูกฟ้องแต่อย่างใด บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

อาศัยเหตุผลดังที่กล่าวมา จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ให้ยกคำร้องของผู้ร้องในส่วนที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่ามาตรา ๒๖ ของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๗/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโพชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล) ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ (กรณีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ หรือไม่)

สรุปข้อเท็จจริง

พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาเสพติด ๒ เป็นโจทก์ฟ้องนายวิเชียร กระจ่างจันทร์ ที่ ๑ นายสมโพธิ หรือสมโพชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล ที่ ๒ ผู้ร้อง และนายสุทัศน์ คำแก้ว ที่ ๓ เป็นจำเลย ต่อศาลอาญาในฐานะความผิดร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๕๓๔/๒๕๕๑ คดียังอยู่ระหว่างพิจารณา โจทก์ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ ต่อศาลอาญาเป็นคดีอาญา หมายเลขดำที่ ม. ๑๐๓/๒๕๕๒ ขอให้ศาลอาญามีคำสั่งริบทรัพย์สินของผู้ร้อง (คือ เงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาอรุณพงษ์ เลขที่บัญชี ๑๔๕-๐-๖๕๕๗๒-๕ พร้อมดอกเบี้ยเงินฝากในบัญชีดังกล่าว ตามที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ आयัดไว้ เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด) ให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และ มาตรา ๓๑

ผู้ร้องยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๒ ต่อศาลอาญาคัดค้านคำร้องขอให้ริบทรัพย์สินที่โจทก์ยื่น สรุปว่า เงินฝากในบัญชีสะสมทรัพย์ดังกล่าว ผู้ร้องยืมมาจากธนาคารเพื่อนำมาวางประกันและวางคาวนร์รถยนต์แท็กซี่ ไม่ได้เป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดและคดียังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ซึ่งยังไม่มีความพิพากษาว่าผู้ร้องมีความผิดหรือไม่ อีกทั้งตัวทรัพย์สินที่ถูกยึดและอายัดไว้นั้น ไม่อาจถูกเปลี่ยนแปลงโยกย้ายหรือทำลายหลักฐานอันจะเข้าข้อสันนิษฐานของพระราชบัญญัติ

มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ นอกจากนี้ ยังเป็นเพียงทรัพย์สินที่ต้องสงสัยว่าอาจจะได้มาเนื่องจากการกระทำผิดเท่านั้น อีกทั้งการอ้างใช้มาตรการดังกล่าวเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ หมวด ๓ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๓

ศาลอาญามีคำสั่ง เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ม. ๑๒๒/๒๕๕๒ ให้ริบเงินฝากสะสมทรัพย์สิน ชื่อบัญชีนายสมโพธิ ทดมงคล พร้อมดอกเบี้ยตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑

ผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลอาญา โดยมีประเด็นข้อกฎหมายว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ เป็นการจำกัดสิทธิของปวงชนชาวไทยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับยกคำร้องโจทก์และเพิกถอนคำสั่งริบทรัพย์สิน

ศาลอุทธรณ์พิพากษา เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๓ พิพากษายืน สรุปเฉพาะประเด็นพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ได้ความว่า ศาลอุทธรณ์เห็นว่า แม้มาตรการริบทรัพย์สินในคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จะมีบทบัญญัติบางประการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องทรัพย์สิน แต่ก็เป็นบทบัญญัติของกฎหมายพิเศษที่ออกใช้บังคับโดยชอบด้วยกฎหมายโดยมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายทั่วไป มิได้ใช้บังคับเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะผู้คัดค้านอันเป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๔๘ ที่บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ผู้ร้องฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ โดยมีประเด็นข้อกฎหมาย สรุปว่า การที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดรัฐธรรมนูญ แต่ใช้บังคับได้นั้น ผู้คัดค้านมิอาจเห็นพ้องด้วย แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ จะให้กระทำได้ในเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยกฎหมาย แต่การจำกัดสิทธิตามกฎหมาย จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ผู้คัดค้านจึงไม่เห็นด้วยกับการที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ ใช้บังคับได้โดยชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๔๘

ศาลฎีกาพิจารณาแล้วมีรายงานกระบวนการพิจารณา เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕ สรุปว่า โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสาม ฐานร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ริบเงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ของผู้ร้องในคดีดังกล่าว พร้อมดอกเบี้ย ให้ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๑ ผู้ร้องยื่นคำร้องคัดค้าน ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สิน ผู้ร้องอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนผู้ร้องฎีกา ศาลฎีกาเห็นว่า ในชั้นอุทธรณ์ผู้ร้องอุทธรณ์ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๘ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ แต่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า อุทธรณ์ของผู้ร้องข้อนี้ฟังไม่ขึ้น ผู้ร้องจึงฎีกาขึ้นมาด้วยว่าคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ดังกล่าวไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า ฎีกาของผู้คัดค้านดังกล่าวเป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๖ แห่งรัฐธรรมนูญ จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งความเห็นของผู้ร้องไปตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ และในชั้นนี้ให้จำหน่ายคดีจากสารบบความของศาลฎีกาไปก่อน

สำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง จึงส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องมาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญตรวจคำร้องแล้ว มีคำสั่งเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๕ รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐

ข้อกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๒๖ “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๓๐ “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

มาตรา ๓๓ “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น เสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๒๖๔ “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือ คู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็น เช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว”

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔

มาตรา ๒๒ “ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต่องานนั้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายได้อาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว ให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง โดยเร็ว และในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งได้ ก็ให้คืนทรัพย์สินให้แก่ผู้นั้น แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ ให้ถือว่า การยึดหรืออายัด ตามวรรคสองเป็นการยึดหรืออายัดตามวรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องขอผ่อนผันตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ตามมาตรา นี้ คำว่า “ทรัพย์สิน” ให้หมายความรวมถึง

- (๑) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว
- (๒) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา
- (๓) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับ ขยาย จำหน่าย โอนหรือยักย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัดและภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน”

มาตรา ๒๖ “การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว”

มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง “เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา ๒๒ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นโดยจะยื่นคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้องหรือในเวลาใดๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ แต่ถ้ามี่เหตุอันควรแสดงได้ว่าไม่สามารถยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จะยื่นคำร้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง”

มาตรา ๒๕ “บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุด และแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) คนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

(๒) คนเป็นผู้รับโอน หรือรับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”

ประเด็นการวินิจฉัย

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ แต่ยังไม่ได้รับไว้พิจารณาวินิจฉัย จึงมีประเด็นเบื้องต้นว่า จะสมควรรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ หรือไม่

เห็นว่า เรื่องนี้ศาลฎีกาได้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ ผู้ร้อง ซึ่งเป็นคู่ความในคดีที่ได้แย้งว่าพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลดังกล่าวเห็นว่าจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกาได้รอการพิจารณาคดีไว้ชั่วคราวและได้ส่งคำโต้แย้งผ่านสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นการส่งตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง เห็นควรรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

สำหรับประเด็นตามคำร้องมีว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ตามคำร้องของโจทก์ ข้อต่อสู้ของผู้ร้อง ประเด็นที่ศาลชั้นต้นพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ร้อง ประเด็นที่ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษา และฎีกาของผู้ร้องแล้ว เห็นว่ามีประเด็นที่ศาลจะพิจารณาพิพากษาเพียงประเด็นว่า ทรัพย์สินของผู้ร้องที่โจทก์ร้องขอให้ริบเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันควรริบตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑ หรือไม่ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ แล้วเห็นว่า เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัวในกรณีหากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ เท่านั้น มิได้เกี่ยวกับประเด็นที่ว่า ทรัพย์สินของผู้ร้องเป็นทรัพย์สินเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันควรริบหรือไม่ การพิจารณาพิพากษาของศาลไม่จำเป็นต้องยกบทบัญญัติมาตรา ๒๖ ขึ้นประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี มาตรา ๒๖ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี กรณีไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง จึงให้ยกคำร้องในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔

จึงมีประเด็นตามคำร้องที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย ๔ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ หรือไม่

ประเด็นที่ ๔ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกรตรวจสอบที่คณะกรรมการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น โดยให้ผู้ถูกรตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินที่ถูกรตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ถ้าไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ให้คณะกรรมการ สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต่องานั้น และว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว โดยหากมีเหตุอันควร เชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายการนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตาม มาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกรตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินและที่ยื่นคำร้องขอผ่อนผัน เพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้

สำหรับมาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้ศาลได้สวน หากคดีมีมูลว่าบรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง นั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุด และเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการพิสูจน์ถึงการเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือไม่ โดยถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกรตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นการกำหนดหน้าที่ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ตกแก่จำเลยหรือผู้ถูกรตรวจสอบในการนำพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานตามกฎหมายดังกล่าว

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

เห็นว่า การใช้อำนาจโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ นั้น เป็นการใช้อำนาจวินิจฉัยพิจารณาหลักฐานว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบนั้นเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ หรือไม่ และเป็นการใช้อำนาจในการใช้อำนาจว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ที่คณะกรรมการให้สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวหรือไม่ การใช้อำนาจของคณะกรรมการดังกล่าว บทบัญญัติมาตรา ๒๒ มิได้ให้อำนาจคณะกรรมการใช้อำนาจได้โดยอำเภอใจไม่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้แต่อย่างใด และการใช้อำนาจโดยศาลตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕ นั้น เป็นการใช้อำนาจตุลาการในการวินิจฉัยคดีเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยหลักการศาลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามกฎหมายก็ย่อมจะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของคู่กรณีตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้อยู่แล้ว และการใช้อำนาจของศาลดังกล่าว ไม่ทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของคู่กรณีเสียไปแต่อย่างใด ฉะนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความเสมอภาคในกฎหมาย การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน และการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ นั้น แม้จะได้กำหนดให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานให้ได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ และให้อำนาจคณะกรรมการในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือในการสั่งยึดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวก็ตาม แต่ก็ถือได้ว่าพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ ได้ให้ความเสมอภาคในกฎหมายและความคุ้มครองบุคคลตามกฎหมายเท่าเทียมกัน เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปแก่บุคคลผู้ที่อยู่ในสถานะอย่างเดียวกัน มิได้บัญญัติยกเว้นให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนใดคนหนึ่งมีสิทธิหรือหน้าที่แตกต่างไปจากผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนอื่น ส่วนระหว่างผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินกับคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนั้นย่อมไม่อาจจะอ้างความเสมอกันในกฎหมายได้ เพราะมีอำนาจและหน้าที่และสถานะทางกฎหมายที่แตกต่างกัน แต่สำหรับบุคคลผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินด้วยกันแล้วนั้น ย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายโดยเสมอกันทุกคน ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน มิได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้บัญญัติยกเว้นให้เลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนใดคนหนึ่งเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด

ส่วนมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ แม้จะได้กำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับคู่ความฝ่ายจำเลยหรือฝ่ายที่จะถูกริบทรัพย์สินหากบุคคลนั้นเป็นผู้เกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนก็ตาม แต่ก็ถือได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวได้ให้ความเสมอกันในกฎหมายและความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันแล้ว เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่บุคคลผู้ที่อยู่ในสถานะอย่างเดียวกัน ย่อมมีผลใช้บังคับด้วยความเสมอภาคกันและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือ บุคคลที่อยู่ในฐานะโจทก์ หรือจำเลยทุกคนย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายเหมือนกัน บทบัญญัติมาตรา ๒๕ มิได้บัญญัติยกเว้นให้โจทก์หรือจำเลยคนใดคนหนึ่งมีสิทธิหรือหน้าที่แตกต่างไปจากโจทก์หรือจำเลยคนอื่น ส่วนระหว่างโจทก์กับจำเลยนั้น ย่อมไม่อาจจะอ้างความเสมอกันในกฎหมายได้ เพราะโจทก์และจำเลยมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายแตกต่างกัน และสถานะทางกฎหมายระหว่างโจทก์และจำเลยมีความแตกต่างกัน และบทบัญญัติมาตรา ๒๕ มิได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้บัญญัติยกเว้นต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะหรือให้ใช้บังคับแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด ฉะนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

อันเป็นการกำหนดให้ในการพิจารณาคดีอาญานั้นเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำสืบพยานให้ได้ว่า จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดศาลจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ และจึงจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดได้ ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ นั้น ที่ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวก็เป็นการปฏิบัติต่อตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มิได้ปฏิบัติต่อบุคคลที่ถือได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดและได้มีคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดแล้วแต่อย่างใด จึงมิใช่เป็นการปฏิบัติต่อผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด

ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นบทสันนิษฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาก่อน เพื่อศาลจะได้วินิจฉัยและมีคำสั่งว่าจะให้ริบทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือไม่ ซึ่งในการสืบพยานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น คู่ความฝ่ายที่ได้ทรัพย์สินมาย่อมเป็นผู้ที่ทราบข้อเท็จจริงมากกว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ในการพิจารณาคดีเพื่อให้ได้ความชัดเจนว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ จึงต้องให้ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่ได้ทรัพย์สินนั้นมา เพราะหากจะให้ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงตกอยู่กับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นย่อมเป็นเรื่องที่ยากที่จะกระทำได้ จึงจำเป็นที่มาตรา ๒๕ ต้องมีข้อสันนิษฐานตามกฎหมายดังกล่าวให้จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ทั้งนี้ มาตรา ๒๕ เป็นข้อสันนิษฐานในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เป็นบทบัญญัติสันนิษฐานในความผิดของบุคคล ซึ่งต่างกัน คำสั่งริบทรัพย์สินเป็นเรื่องเฉพาะต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ได้เป็นการดำเนินการต่อบุคคลที่ถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดและได้มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว ฉะนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓

ประเด็นที่ ๔ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินและการสืบมรดก ย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจในการออกกฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นได้ ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ นั้น เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินโดยคณะกรรมการและว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาล แม้บทบัญญัติมาตรา ๒๕ จะเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสืบพิสูจน์ถึงสิทธิในทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง โดยให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น ฉะนั้น เมื่อศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินใด ทรัพย์สินนั้นก็ยังคงเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หากศาลมีคำสั่งให้ยกคำร้อง ทรัพย์สินนั้นก็ยังคงเป็นสิทธิของบุคคลผู้เป็นเจ้าของตามเดิม บุคคลนั้นก็ได้รับความคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ บทบัญญัติมาตรา ๒๕ เป็นบทพิสูจน์ถึงสิทธิในทรัพย์สินว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือไม่ โดยให้ศาลไต่สวนซึ่งจะต้องมีการนำพยานหลักฐานมาสืบ ทั้งยังให้เจ้าของทรัพย์สินยื่นคำร้องขอคืนได้ก่อนคดีถึงที่สุด ส่วนข้อสันนิษฐานที่ว่า “บรรดาเงิน หรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่ หรือได้เกินฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพ หรือกิจกรรมอย่างอื่น โดยสุจริต ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” ข้อสันนิษฐานนี้จะใช้ได้ต่อเมื่อปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ทั้งจำเลยและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานได้ ซึ่งอาจจะทำให้จำเลยเสียเปรียบในเชิงคดีอยู่บ้าง แต่ก็เป็นความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหานี้อย่างรุนแรงประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ย่อมให้รัฐสามารถออกกฎหมายกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน หรือการสืบมรดกได้ กรณีการออกกฎหมายที่มีผลกระทบต่อขอบเขตแห่งสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดกของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เนื่องจากมีความจำเป็นเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ฉะนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘

ด้วยอาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

นายผัน จันทรปาน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายมงคล สระภูณิ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๗/๒๕๔๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ ในคดีอาญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของนายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล จำเลยที่ ๒ ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๔๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ในประเด็นว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ดังนี้

๑. พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด ๒) เป็นโจทก์ฟ้อง นายวิเชียร กระจ่างจันทร์ จำเลยที่ ๑ นายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล จำเลยที่ ๒ และนายสุทัศน์ คำแก้ว จำเลยที่ ๓ ต่อศาลอาญาในฐานะความผิดร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยฝืนต่อกฎหมาย ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๕๓๔/๒๕๔๑ คดียังอยู่ระหว่างการพิจารณา

๒. โจทก์ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๒ ต่อศาลอาญาเป็นคดีหมายเลขดำที่ ม. ๑๐๓/๒๕๔๒ ขอให้ศาลอาญามีคำสั่งริบทรัพย์สินของนายสมโพธิ ฯ จำเลยที่ ๒ (คือ เงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาอรุณพงษ์ เลขที่บัญชี ๑๔๕-๐-๖๕๕๗๒-๕ พร้อมดอกเบี้ยเงินฝากในบัญชีดังกล่าว ตามที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ आयัดไว้ เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด) ให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑

๓. จำเลยที่ ๒ ยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๒ ต่อศาลอาญาคัดค้านคำร้องขอริบทรัพย์ที่โจทก์ยื่น สรุปว่า เงินฝากในบัญชีสะสมทรัพย์ดังกล่าว จำเลยที่ ๒ ยืมมาจากมารดา เพื่อนำมาวางประกันและวางคาวนร์ถยนต์แท็กซี่ ไม่ได้เป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด และคดียังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ซึ่งยังไม่มีคำพิพากษาว่าจำเลยที่ ๒ มีความผิดหรือไม่ อีกทั้งตัวทรัพย์สินที่ถูกยึดและอายัดไว้นั้น ไม่อาจถูกเปลี่ยนแปลงโยกย้ายหรือทำลายหลักฐาน อันจะเข้าข้อสันนิษฐานของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ นอกจากนี้ยังเป็นเพียงทรัพย์ที่ต้องสงสัยว่าจะได้มาเนื่องมาจากการกระทำความผิดเท่านั้น อีกทั้งการอ้างใช้มาตรการดังกล่าว เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ หมวดที่ ๓ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๓

๔. ศาลอาญามีคำสั่งลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นคดีหมายเลขแดงที่ ม. ๑๒๒/๒๕๕๒ ให้ริบเงินฝากสะสมทรัพย์ ซึ่งบัญชีนายสมโพธิ ทดมงคล พร้อมดอกเบี้ย ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑

๕. จำเลยที่ ๒ อุทธรณ์คำสั่งศาลอาญา โดยมีประเด็นข้อกฎหมายว่าพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นการจำกัดสิทธิของปวงชนชาวไทยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับยกคำร้องโจทก์และเพิกถอนคำสั่งริบทรัพย์

๖. ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๓ พิพากษาขึ้น สรุปเฉพาะประเด็นพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ศาลอุทธรณ์เห็นว่า แม้มาตรการริบทรัพย์สินในคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จะมีบทบัญญัติบางประการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องทรัพย์สิน แต่ก็ยังเป็นบทบัญญัติของกฎหมายพิเศษที่ออกใช้บังคับโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายทั่วไป มิได้ใช้บังคับเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะผู้คัดค้าน อันเป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๔๘ ที่บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๗. จำเลยที่ ๒ ฎีกาในประเด็นข้อกฎหมายสรุปว่า แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ จะให้กระทำได้ในเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยมีกฎหมายเฉพาะเท่านั้น แต่การจำกัดสิทธิตามกฎหมายอื่นนั้น จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ จำเลยที่ ๒ จึงไม่เห็นด้วยกับการที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา ๒๕ ใช้บังคับได้โดยชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๔๘

๘. ศาลฎีกาพิจารณาแล้วมีรายงานกระบวนพิจารณา เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๔ สรุปว่า โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสาม ฐานร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่าย เมทแอมเฟตามีนโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ ริบเงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ของจำเลยที่ ๒ ในคดีดังกล่าว พร้อมดอกเบี้ยให้ตกเป็นของแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๑ จำเลยที่ ๒ ยื่นคำร้องคัดค้าน ศาลชั้นต้นได้ส่วนแล้วมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สิน จำเลยที่ ๒ อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยที่ ๒ ฎีกา ศาลฎีกาเห็นว่า ในชั้นอุทธรณ์จำเลยที่ ๒ อุทธรณ์ว่าพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๘ ขัดต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ แต่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า อุทธรณ์ของ จำเลยที่ ๒ ข้อนี้นิ่งไม่ขึ้น จำเลยที่ ๒ จึงฎีกาขึ้นมาด้วยว่าคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ดังกล่าวไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า ฎีกาของผู้คัดค้านดังกล่าวเป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่ เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๖ แห่งรัฐธรรมนูญ จึงให้ส่งความเห็นของจำเลยที่ ๒ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราช บัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และ มาตรา ๔๘ หรือไม่ และให้จำหน่ายคดีจากสารบบความของศาลฎีกา

ข้อกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกระดับ ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจำกัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา ๓๓ ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น เสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๔๘ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดก ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๖๔ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเอง หรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔

มาตรา ๒๒ ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควร ในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหาขึ้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผัน เพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว ให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยเร็ว และในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งได้ก็ให้คืนทรัพย์สินให้แก่ผู้นั้น แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ ให้ถือว่าการยึดหรืออายัดตามวรรคสองเป็นการยึดหรืออายัดตามวรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องขอผ่อนผันตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ตามมาตรานี้ คำว่า “ทรัพย์สิน” ให้ความหมายรวมถึง

- (๑) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว
- (๒) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา
- (๓) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับ ขยาย จำหน่าย โอน หรือยกย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัดและภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน

มาตรา ๒๖ การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว

มาตรา ๒๕ บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุด และแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่ หรือได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพ หรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริตเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ได้พิเคราะห์แล้ว มีประเด็นวินิจฉัยในเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้หรือไม่ เห็นว่า ศาลฎีกาได้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นคู่ความในคดีที่ได้แย้งว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลดังกล่าวเห็นว่าจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย จึงเป็นกรณีที่เข้าบทบัญญัติมาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้

ประเด็นวินิจฉัยต่อไปมีว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ เห็นว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบที่คณะกรรมการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น โดยให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ถ้าไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหานั้น และว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวโดยหากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินและที่ยื่นคำร้องขอผ่อนผัน เพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติว่าการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว มาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้ศาลไต่สวนหากคดีมีมูลว่าบรรดาทรัพย์สิน ซึ่งพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง นั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนถึงที่สุด และเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาล

ในการพิสูจน์ถึงการเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือไม่ โดยถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริตเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นการกำหนดหน้าที่ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ตกแก่จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบในการนำพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานตามกฎหมายดังกล่าว

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เห็นว่า การใช้อำนาจขององค์กรของรัฐโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ นั้น การใช้อำนาจโดยคณะกรรมการที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว นั้น เป็นการใช้อำนาจในการใช้ดุลพินิจวินิจฉัยพยานหลักฐานว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบนั้นเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ หรือไม่ และเป็นการใช้อำนาจในการใช้ดุลพินิจว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ที่จะให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราว หรือไม่ การใช้อำนาจดุลพินิจของคณะกรรมการดังกล่าว บทบัญญัติมาตรา ๒๒ มิได้ให้อำนาจคณะกรรมการใช้อำนาจโดยไม่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ได้แต่อย่างใด

ส่วนการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐโดยศาลตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕ นั้น ศาลย่อมใช้อำนาจทำการได้ส่วนว่า คดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ และใช้อำนาจในการวินิจฉัยมีคำสั่งว่าจะให้รับทรัพย์สินนั้นหรือไม่ การใช้อำนาจของศาลตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕ เป็นการใช้อำนาจตุลาการวินิจฉัยคดีแก่คู่ความเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย การจะให้เกิดความยุติธรรมได้นั้นศาลก็ย่อมจะต้องใช้อำนาจโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เป็นอย่างยิ่งอยู่แล้ว บทบัญญัติมาตรา ๒๕ มิได้ให้อำนาจศาลไปกระทำการใดๆ โดยไม่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ได้แต่อย่างใด และโดยหลักการศาลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามกฎหมายก็ย่อมจะต้อง

คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของคู่กรณีที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้อยู่แล้ว สำหรับมาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่ให้เจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว ไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดีไม่ต้องวินิจฉัย ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความเสมอภาคในกฎหมาย การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน และการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ นั้น แม้จะได้กำหนดให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานให้ได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ และให้อำนาจคณะกรรมการในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวก็ตาม แต่ก็ถือได้ว่าพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา ๒๕ ได้ให้ความเสมอภาคกันในกฎหมายและความคุ้มครองบุคคลตามกฎหมายเท่าเทียมกัน เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่บุคคลผู้ที่อยู่ในสถานะอย่างเดียวกัน บทบัญญัติมาตรา ๒๒ มิได้บัญญัติยกเว้นให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนใดคนหนึ่งมีสิทธิหรือหน้าที่แตกต่างไปจากผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนอื่น ส่วนระหว่างผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินกับคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนั้นย่อมไม่อาจจะอ้างความเสมอภาคในกฎหมายได้ เพราะมีอำนาจและหน้าที่และสถานะทางกฎหมายที่แตกต่างกัน แต่สำหรับบุคคลผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ด้วยกันแล้วนั้นย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายโดยเสมอภาคกันทุกคน และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน และบทบัญญัติมาตรา ๒๒ มิได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้บัญญัติยกเว้นให้เลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนใดคนหนึ่งเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด ส่วนมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ แม้จะได้กำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับคู่ความฝ่ายจำเลยหรือฝ่ายที่จะถูกริบทรัพย์สินหากบุคคลนั้นเป็นผู้เกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนก็ตาม แต่ก็ถือได้ว่า บทบัญญัติมาตรา ๒๕ ได้ให้ความเสมอภาคกันในทางกฎหมายและความคุ้มครองบุคคลตามกฎหมายเท่าเทียมกันแล้ว เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่บุคคลผู้ที่อยู่ในสถานะอย่างเดียวกัน ย่อมมีผลใช้บังคับตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕ ด้วยความเสมอภาคกัน

และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันทุกคน กล่าวคือ บุคคลที่อยู่ในฐานะโจทก์ หรือจำเลย ตามมาตรา ๒๕ ทุกคนย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายเหมือนกัน บทบัญญัติมาตรา ๒๕ มิได้บัญญัติ ยกเว้นให้โจทก์หรือจำเลยคนใดคนหนึ่งมีสิทธิหรือหน้าที่แตกต่างไปจากโจทก์หรือจำเลยคนอื่น ส่วนระหว่าง โจทก์กับจำเลยนั้น ย่อมไม่อาจจะอ้างความเสมอกันในกฎหมายได้ เพราะโจทก์และจำเลยมีสิทธิและหน้าที่ ตามกฎหมายแตกต่างกัน และสถานะทางกฎหมายระหว่างโจทก์และจำเลยมีความแตกต่างกัน แต่สำหรับ โจทก์ตามมาตรา ๒๕ ด้วยกันแล้วนั้นย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายเหมือนกันทุกคน และจำเลย ตามมาตรา ๒๕ ย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าว และบทบัญญัติ ที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้บัญญัติยกเว้นต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือจำเลยคนใดคนหนึ่งเป็นการเฉพาะ หรือให้ใช้บังคับแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือจำเลยคนใดคนหนึ่งเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด ดังนั้น บทบัญญัติ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับในคดีอาญา ซึ่งให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ อันเป็นการกำหนดให้ในการพิจารณาคดีอาญานั้น เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ให้ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ศาลจึงจะพิพากษาลงโทษ จำเลยได้ และจึงจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดได้ ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ นั้น มิได้บัญญัติให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีความผิดหรือไม่ และที่ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวก็เป็นการปฏิบัติที่มุ่งต่อตัวทรัพย์สิน ที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มิได้มุ่งปฏิบัติต่อบุคคลแต่อย่างใด จึงมิใช่ เป็นการปฏิบัติต่อผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด และ มาตรา ๒๕ เป็นบทสันนิษฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อศาลจะได้ วินิจฉัยและมีคำสั่งว่าจะให้รับทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือไม่ ซึ่ง ในการสืบพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น คู่ความฝ่ายที่ได้ทรัพย์สินมาย่อมเป็นผู้ที่ทราบ ข้อเท็จจริงมากกว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ในการพิจารณาคดีเพื่อให้ได้ความชัดเจนว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวกับการ กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ จึงต้องให้ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่ได้ ทรัพย์สินนั้นมา เพราะหากจะให้ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงตกอยู่กับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นย่อมเป็นเรื่องที่ยาก ที่จะกระทำได้ จึงจำเป็นที่มาตรา ๒๕ ต้องมีข้อสันนิษฐานตามกฎหมายดังกล่าวให้จำเลยหรือผู้ถูก

ตรวจสอบเป็นผู้มีหน้าที่ในการพิจารณาพิสูจนข้อเท็จจริงให้แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ ทั้งนี้ มาตรา ๒๕ เป็นข้อสันนิษฐานในทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เป็นบทบัญญัติสันนิษฐานในบุคคลผู้กระทำความผิด ซึ่งต่างกันและการที่มาตรา ๒๕ ให้ศาล สั่งรับทรัพย์สินนั้นได้ ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สินหรือจำเลย ได้กระทำความผิดนั้น คำสั่งรับทรัพย์สินเป็นการมุ่งต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด มิใช่เป็นการลงโทษโดยมุ่งปฏิบัติต่อตัวบุคคลแต่อย่างใด คำสั่งรับทรัพย์สินอันมุ่งต่อทรัพย์สิน นั้นไม่ว่าผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สินหรือจำเลยจะได้กระทำความผิดในทางอาญาหรือไม่ก็ตามหากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ทรัพย์สินที่มีคำขอไว้รับนั้นเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศาลจะต้องสั่งรับทั้งสิ้น เช่นเดียวกัน คำสั่งรับทรัพย์สินจึงมิใช่การปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด แต่มุ่งต่อทรัพย์สิน ซึ่งแยกออกจากผู้กระทำความผิด ฉะนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินและการสืบมรดก ย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นย่อมเป็นไปตามที่กฎหมาย บัญญัติ ซึ่งเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจในการออกกฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัด สิทธิเช่นว่านี้ได้ ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เกี่ยวกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด และมาตรา ๒๕ เกี่ยวกับให้ศาลมีอำนาจรับทรัพย์สินได้ เห็นว่า มาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วย การสืบพิสูจนถึงสิทธิในทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง โดยให้ ศาลได้สวนหากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งรับ ทรัพย์สินนั้น ฉะนั้น เมื่อศาลมีคำสั่งรับทรัพย์สินใด ทรัพย์สินนั้นจะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด หากศาลมีคำสั่งให้ยกคำร้อง ทรัพย์สินนั้นก็ยังคงเป็นสิทธิของบุคคลผู้เป็นเจ้าของตามเดิม ซึ่งสิทธิในทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นของบุคคลใด บุคคลนั้นก็จะได้ได้รับความคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ บทบัญญัติมาตรา ๒๕ เป็นบทพิสูจนถึงสิทธิในทรัพย์สินว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือไม่ โดยให้ศาลได้สวนซึ่งจะต้องมีการนำพยานหลักฐานมาสืบ ทั้งยังให้ เจ้าของทรัพย์สินยื่นคำร้องขอคืนได้ก่อนคดีถึงที่สุด ส่วนข้อสันนิษฐานที่ว่า “บรรดาเงิน หรือทรัพย์สิน ที่ผู้นั้นมีอยู่ หรือได้กินฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”

ข้อสันนิษฐานนี้จะใช้ได้ต่อเมื่อปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือ
เคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ทั้งจำเลยและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำสืบ
หักล้างข้อสันนิษฐานได้ ซึ่งอาจจะทำให้จำเลยเสียเปรียบในเชิงคดีอยู่บ้าง แต่ก็เป็นการจำเป็น
เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหา
อย่างรุนแรง ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ยอมให้รัฐสามารถออกกฎหมายกำหนดขอบเขต
แห่งสิทธิ และการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน หรือการสืบมรดกที่ต่างจากกรณีทั่วไป เพราะเป็นสิทธิ
ในทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก็ให้ศาลสั่งรับได้ซึ่งเป็นไปตาม
หลักกฎหมายสากล ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการ
ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๔๘

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความ
ผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

นายมงคล สระแก้ว
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายมานิต วิทยาเต็ม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๓/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล) ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ (กรณีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ)

พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด ๒ เป็นโจทก์ฟ้อง นายวิเชียร กระจ่างจันทร์ ที่ ๑ นายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล ที่ ๒ ผู้ร้องและ นายสุทัศน์ คำแก้ว ที่ ๓ เป็นจำเลย ต่อศาลอาญาในฐานะความผิดร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยฝิ่นต่อกฎหมาย ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๙๕๓๔/๒๕๕๑ ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ริบเงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ของผู้ร้องพร้อมดอกเบี้ย ให้ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๕ และ มาตรา ๓๑ ผู้ร้องยื่นคำร้องคัดค้าน ศาลชั้นต้นได้ส่วนแล้วมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สิน ผู้ร้องอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ผู้ร้องฎีกา ศาลฎีกาเห็นว่าในชั้นอุทธรณ์ผู้ร้อง อุทธรณ์ว่าพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ แต่ศาลอุทธรณ์ วินิจฉัยว่า อุทธรณ์ของผู้ร้องข้อนี้ฟังไม่ขึ้น ผู้ร้องจึงฎีกาขึ้นมาด้วยว่าคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ดังกล่าว ไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า ฎีกาของผู้ร้องเป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่ เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๖ แห่งรัฐธรรมนูญ จึงให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งความเห็นของผู้ร้องไปตามทางการ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

สำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔
วรรคหนึ่ง จึงส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องมาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ข้อกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๖ “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ
หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

มาตรา ๒๖ “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๓๐ “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน
ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ
ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อ
ทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้
เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

มาตรา ๓๓ “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด
ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น
เสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและ
การจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมาย
บัญญัติ”

มาตรา ๒๖๔ “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือ
คู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของ
ศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่ง
ความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว”

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ “ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องคดีที่ต้องหาขึ้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาใช้โดยอนุโลม

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว ให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยเร็ว และในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งได้ก็ให้คืนทรัพย์สินให้แก่ผู้นั้น แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ ให้ถือว่าการยึดหรืออายัดตามวรรคสองเป็นการยึดหรืออายัดตามวรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องขอผ่อนผันตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ตามมาตรานี้ คำว่า “ทรัพย์สิน” ให้ความหมายรวมถึง

- (๑) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว
- (๒) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา

(๓) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหา ที่ได้รับ ขาย จำหน่าย โอนหรือยกย้ายไปเสีย ในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัด และภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่า การโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไป โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน”

มาตรา ๒๖ “การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว”

มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง “เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่ง ให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา ๒๒ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้องหรือ ในเวลาใดๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ แต่ถ้ามีเหตุผลอันสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถยื่นคำร้อง ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จะยื่นคำร้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ เว้นแต่ มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง”

มาตรา ๒๘ “บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง นั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุด และแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) คนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด หรือ

(๒) คนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือ เคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือ ทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่น โดยสุจริตเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”

ข้อพิจารณาและการวินิจฉัย

ผู้ร้องฯ ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๘ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ในเบื้องต้นปรากฏว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำ

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ เป็นเรื่องยกเว้นความรับผิดชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว เป็นเรื่องภายในองค์กร และไม่เป็นประเด็นในคดี จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่พึงรับไว้พิจารณา เพราะฉะนั้น จึงยังคงเหลือบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าวที่จะพิจารณาวินิจฉัยว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ คือ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕

พิจารณาพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ แล้วเห็นว่า เป็นมาตรการให้อำนาจคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ในการยึดและอายัดทรัพย์สินหรือยึดและอายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว โดยผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิแสดงหลักฐานได้ว่า ทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด หรือได้รับโอนมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือทางกุศลสาธารณะ และอาจยื่นคำร้องขอผ่อนผันนำทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ระหว่างการดำเนินคดี ลักษณะของมาตรการดังกล่าวเป็นขั้นตอนตามความจำเป็นปกติที่พนักงานเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องทำเพื่อป้องกันการชักย้ายถ่ายเททรัพย์สินให้พ้นจากการบังคับตามกฎหมายในระหว่างเวลาของการดำเนินคดี ไม่มีข้อความใดที่บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติโดยไม่ต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพหรือศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และบทบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับโดยเท่าเทียมกันต่อผู้ถูกตรวจสอบหรือยึดและอายัดทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นรายใด มาตรา ๒๒ ดังกล่าวจึงมิได้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และ มาตรา ๓๐ ในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ ซึ่งให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่มีความผิด และห้ามปฏิบัติต่อบุคคลใดเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด โดยไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดก่อนว่า ผู้นั้นกระทำความผิด พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ ก็มีได้ละเมิดแต่อย่างใด เพราะมาตรการตามมาตรา ๒๒ เป็นขั้นตอนตามความจำเป็นปกติที่พนักงานเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องทำเพื่อป้องกันการชักย้ายถ่ายเททรัพย์สินให้พ้นจากการบังคับตามกฎหมาย ซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการดำเนินคดีดังกล่าวแล้ว ทำนองเดียวกับการจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหา รวมทั้งการให้ประกันระหว่างการดำเนินคดี สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ก็เช่นเดียวกันยังคงได้รับความคุ้มครองจนกว่าคดีจะถึงที่สุด เพราะการยึดและอายัดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ เป็นเพียงการควบคุมทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยไว้รอผลการพิสูจน์ความถูกต้องเท่านั้น เป็นมาตรการชั่วคราวที่จำเป็นดังกล่าวแล้ว

สำหรับมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ นั้น เป็นขั้นตอนในชั้นศาล โดยพนักงานอัยการมีหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลให้พิจารณา ศาลจะต้องไต่สวนและพิจารณาตามพยานหลักฐาน ซึ่งผู้มีสิทธิสามารถพิสูจน์สิทธิของตนว่าต้องด้วยกรณีต่างๆ ที่กฎหมายกำหนด เพื่อขอรับทรัพย์สินคืน ศาลย่อมจะดำเนินคดีตามอำนาจตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย ไม่มีข้อความใดในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวที่ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้มีสิทธิในทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบ ยึดหรืออายัด หรือให้เลิกปฏิบัติต่อผู้ถูกตรวจสอบ ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือให้ปฏิบัติต่อผู้อ้างว่ามีสิทธิได้รับทรัพย์สินคืน อย่างผู้กระทำความผิด อันจะเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ และหากผู้มีสิทธิในทรัพย์สินสามารถแสดงได้ว่า ทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดเป็นทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ศาลย่อมจะไม่ริบทรัพย์สินนั้น จึงถือได้ว่าในระหว่างกระบวนการพิจารณาคดีของศาล ทรัพย์สินของผู้มีสิทธิในทรัพย์สินได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘

ดังนั้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ มิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

นายมานิต วิทยาเต็ม

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายศักดิ์ เตชชาชาญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๗/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล) ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ ซึ่งเป็นผู้ร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด ๒) เป็นโจทก์ฟ้องผู้ร้องกับพวก รวม ๓ คน เป็นจำเลย ต่อศาลอาญาในฐานะความผิดร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยฝิ่นต่อกฎหมาย ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๕๓๔/๒๕๕๑ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณา โจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลอาญาเป็นคดีอาญาหมายเลขดำที่ ม. ๑๐๓/๒๕๕๒ ขอให้ศาลอาญามีคำสั่งริบเงินในบัญชีเงินฝากพร้อมดอกเบี้ย ซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้ร้อง ตามที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ आयัดไว้เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑ ซึ่งผู้ร้องยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลอาญา สรุปว่า เงินฝากดังกล่าวเป็นเงินที่ผู้ร้องยืมมาจากมารดา ไม่ได้เป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ทั้งศาลยังไม่ได้พิพากษาว่าผู้ร้องมีความผิด และไม่ได้เป็นทรัพย์สินที่เข้าข้อสันนิษฐานตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นเพียงทรัพย์สินที่ต้องสงสัยว่าจะได้มาเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด การใช้มาตรการยึดหรืออายัดดังกล่าว เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๓ แต่ศาลอาญามีคำสั่งตามคดีหมายเลขแดงที่ ม. ๑๒๒/๒๕๕๒ ให้ริบเงินฝากพร้อมดอกเบี้ยของผู้ร้องตามคำร้องของโจทก์

ผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์ โดยอุทธรณ์ข้อกฎหมายว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นการจำกัดสิทธิของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญ โดยมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ผู้ร้องจึงฎีกาในปัญหาเดียวกันต่อศาลฎีกา

ศาลฎีกาเห็นว่า เป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๖ จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นของผู้ร้องผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

พิจารณาคำร้องแล้ว มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ประเด็นที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัด หรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต่องานั้น” และมาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง นั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) คนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

(๒) คนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” นั้น มาตรา ๒๒ ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบที่คณะกรรมการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจที่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินอันเนื่องเกี่ยวกับการกระทำความผิด หากทรัพย์สินที่คณะกรรมการตรวจสอบวินิจฉัยแล้วว่าเป็นทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้เช่นนั้น โดยผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถแสดงหลักฐานได้ว่า ทรัพย์สินนั้นได้มาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ได้จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง หรือจนกว่ามีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแต่ต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น ส่วนมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นเรื่องบรรดาทรัพย์สินที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา ๒๒ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้องหรือในเวลาใดๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ แต่ถ้ามีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จะยื่นคำร้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง” ซึ่งก็คือทรัพย์สินที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดไว้ตามมาตรา ๒๒ นั้นเอง บุคคลที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าวนั้นต้องยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุด และต้องแสดงให้เห็นว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเป็นผู้รับโอนหรือรับประโยชน์ในทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริต และมีค่าตอบแทน อันเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลในการพิสูจน์ถึงการเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ ที่บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” นั้น การใช้อำนาจโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และการใช้อำนาจทำการไต่สวน

และมีคำสั่งของศาล ตามมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ตามลำดับ มิได้ทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของผู้ถูกตรวจสอบหรือคู่กรณีของรัฐธรรมนูญรับรองไว้เสียไป แต่อย่างไรก็ดี ส่วนมาตรา ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ ...ฯลฯ...” นั้น ก็เห็นว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๒ เป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไปซึ่งอยู่ในสถานะอย่างเดียวกัน ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมแต่อย่างใด เป็นการให้ความคุ้มครองเท่าเทียมกันหรือเสมอกันในกฎหมาย

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” นั้น เห็นได้ว่า มาตรา ๓๓ ดังกล่าว เป็นกรณีใช้บังคับในคดีอาญา ซึ่งให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลใดกระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ เป็นการกำหนดให้เป็นหน้าที่โจทก์จะต้องนำสืบพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ศาลจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ และจึงจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดได้ และมาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจในการออกกฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ได้ ซึ่งต่างจากกรณีทั่วไปก็เพราะความจำเป็นเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และการจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน เพราะเป็นทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ไม่ได้เป็นบทบัญญัติสันนิษฐานเกี่ยวกับความผิดของผู้ถูกตรวจสอบ

หรือผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินว่ามีความผิดหรือไม่ และที่ให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินสั่งยึดหรืออายัดหรือยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวได้ก็เป็นการปฏิบัติต่อตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ได้เป็นการปฏิบัติต่อผู้ตรวจสอบหรือผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินเสมือนผู้กระทำความผิดแล้ว และข้อสันนิษฐานในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา ๒๕ ก็เพื่อศาลจะได้วินิจฉัยและมีคำสั่งว่า จะริบทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือไม่ ซึ่งต่างกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ ที่เป็นบทบัญญัติสันนิษฐานในความผิดทางอาญาของบุคคล ดังนั้น พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

ส่วนประเด็นที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งบัญญัติว่า “การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว” ว่าจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่นั้น เห็นว่า มาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว ในกรณีหากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ เท่านั้น ไม่เกี่ยวกับประเด็นที่ว่าทรัพย์สินของผู้ร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันควรริบหรือไม่ แต่อย่างไร จึงมิใช่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะต้องใช้บังคับแก่คดีกรณีไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคแรก จึงไม่พิจารณาวินิจฉัยคำโต้แย้งของผู้ร้องในส่วนนี้

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

นายศักดิ์ เตชะชาญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุจิต บุญบงการ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๗/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโพชน์ ทศมงคล หรือทศมงคล) ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ข้อเท็จจริง

พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นโจทก์ฟ้อง นายวิเชียร กระจ่างจันทร์ ที่ ๑ นายสมโพธิ หรือสมโพชน์ ทศมงคล หรือทศมงคล ที่ ๒ ผู้ร้อง และนายสุทัศน์ คำแก้ว ที่ ๓ เป็นจำเลย ต่อศาลอาญา ในฐานความผิดร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย โจทก์ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ ต่อศาลอาญา ขอให้ศาลอาญามีคำสั่งริบทรัพย์สินของผู้ร้อง คือเงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาอรุณพงษ์ เลขที่บัญชี ๑๔๕-๐-๖๕๕๗๒-๕ พร้อมดอกเบี้ย ตามที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ आयัดไว้เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑

ผู้ร้องยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๒ ต่อศาลอาญาคัดค้านคำร้องขอให้ริบทรัพย์สินที่โจทก์ยื่นว่า เงินฝากในบัญชีสะสมทรัพย์ดังกล่าว ไม่ได้มาจากการกระทำความผิดและโต้แย้งว่า การใช้มาตรการดังกล่าว เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๓

ศาลอาญามีคำสั่งลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ ให้ริบทรัพย์สินเงินฝากสะสมทรัพย์ดังกล่าว พร้อมดอกเบี้ย ผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลอาญา โดยโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาลงวันที่

๒๗ กันยายน ๒๕๕๓ พิพากษายืน โดยเห็นว่า มาตรการริบทรัพย์สืบตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นการสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๔๘

ผู้ร้องฎีกา โดยโต้แย้งว่า ตนไม่เห็นด้วยกับการที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา ๒๕ ใช้บังคับได้โดยชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๔๘ ศาลฎีกาเห็นว่า ฎีกาของผู้ร้อง เป็นการโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว จึงส่งความเห็นของผู้ร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ข้อวินิจฉัย

ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิ และการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ บัญญัติว่า “ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมี คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหาขึ้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรือ อายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบ หรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว ให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง โดยเร็ว และในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งได้ ก็ให้คืนทรัพย์สินให้แก่ผู้นั้น แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ ให้ถือว่าการยึดหรืออายัดตามวรรคสองเป็นการยึด หรืออายัดตามวรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องขอผ่อนผันตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ตามมาตรานี้ คำว่า “ทรัพย์สิน” ให้ความหมายรวมถึง

- (๑) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว
- (๒) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา
- (๓) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับ ขยาย จำหน่าย โอนหรือยักย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัด และภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไป โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน”

มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว”

มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”

เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาในมาตราทั้ง ๓ ดังกล่าว แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เห็นสมควรหยิบยก มาตรา ๒๖ ขึ้นมาพิจารณาก่อน เพราะอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ดังนั้น ประเด็นที่จะต้องพิจารณามีว่า มาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดี หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๒๖ ดังกล่าว เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นการส่วนตัว ในกรณีหากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ตามมาตรา ๒๒ ถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยไม่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายเป็นการส่วนตัวในความเสียหายถ้าได้เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน บทบัญญัตินี้มิใช่เป็นบทบัญญัติในการดำเนินการเกี่ยวกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดี กรณีไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง จึงไม่รับวินิจฉัยและให้ยกคำร้องเฉพาะในส่วน of มาตรา ๒๖

ดังนั้น จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปดังนี้

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ หรือไม่

ประเด็นที่ ๔ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

ในประเด็นที่ ๑ พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติทั่วไปที่กำหนดให้องค์กรของรัฐในการใช้อำนาจ จะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพของบุคคล ตามที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้

ส่วนมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบทรัพย์สิน โดยให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบได้ในเมื่อผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าว ไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินดังกล่าว ไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และการยึดหรืออายัดเป็นเรื่องชั่วคราวจนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี จึงถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่ไม่ได้ให้อำนาจคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้โดยพลการ โดยไม่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพของบุคคล

ส่วนมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ นั้น เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การริบทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ตามมาตรา ๒๒ เป็นอำนาจของศาลโดยให้มีการไต่สวน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ และถ้าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ทรัพย์สินที่มีอยู่เกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพ หรือกิจกรรมอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แม้ว่าการสันนิษฐานเช่นนี้เป็นการกำหนดให้เป็นภาระหน้าที่ของ จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบ เป็นผู้พิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานดังกล่าว แต่ก็ถือได้ว่า กระบวนการตามที่ กำหนดไว้ในมาตรานี้ได้ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกตรวจสอบหรือจำเลย และคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีภาพ เนื่องจากยังให้โอกาสแก่จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้พิสูจน์ว่า ทรัพย์สินดังกล่าว ได้มาโดยสุจริตและไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ดังนั้น บทบัญญัติในมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ดังกล่าว จึงไม่ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน และศาลที่จะยึดหรืออายัดหรือริบทรัพย์สินแล้วแต่กรณีได้โดยผลการ โดยไม่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือสิทธิเสรีภาพของบุคคลแต่อย่างใด มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ดังกล่าว จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

ในประเด็นที่สอง พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ รับรองความเสมอภาคของบุคคลในกฎหมาย เป็นการรับรองว่าบุคคลอยู่ภายใต้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยอ้างเหตุของความแตกต่างในด้านต่างๆ เช่น เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม เป็นต้น มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับทั่วไป ไม่ได้ใช้เฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกรณีใดกรณีหนึ่ง ไม่มีข้อความที่นำเอาเหตุแห่งความแตกต่างของบุคคลในด้านต่างๆ มาเลือกปฏิบัติ

ดังนั้น บทบัญญัติในมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ดังกล่าว จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ในประเด็นที่สาม พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองหรือรับรองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ซึ่งจะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด และจะปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวเหมือนดังบุคคลที่กระทำผิดมิได้ ถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองจำเลยหรือผู้ต้องหาในคดีอาญาที่มีบทลงโทษที่มุ่งต่อตัวบุคคล

สำหรับมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ นั้น เป็นกรณีเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขและกระบวนการยึด อายัด และริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการยึดหรืออายัดตามมาตรา ๒๒ นั้น เป็นกรณีชั่วคราวและการยึดหรืออายัดดังกล่าวต้องยกเลิกไป เมื่อไม่มีการฟ้องคดีหรือศาลมีคำพิพากษายกฟ้องผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับมาตรา ๒๕ เป็นกรณีของการริบทรัพย์สินโดยคำสั่งของศาล แม้ว่าตามมาตรา ๒๕ นี้ ถ้าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ทรัพย์สินที่พนักงานอัยการฟ้องต่อศาลให้ริบนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด จึงเป็นภาระหน้าที่ของจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สินที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าว จะต้องพิสูจน์ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริต อย่างไรก็ตาม การสันนิษฐานเช่นนั้นหาได้มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เนื่องจากการฟ้องหรือการมีคำร้องให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินเป็นการกระทำต่อทรัพย์สิน และ

เป็นการฟ้องที่แยกออกจากการฟ้องที่พนักงานอัยการฟ้อง นายสมโพธิฯ ผู้ร้อง ในฐานะความผิดร่วมกันมี เมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยฝ่าฝืนกฎหมาย ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๕๓๔/๒๕๕๑ ดังนั้น การมีคำร้องให้ริบทรัพย์สินตามมาตรา ๒๕ นี้ จึงไม่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองจำเลยหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา ที่มีบทลงโทษที่มุ่งต่อตัวบุคคล

นอกจากนั้น แม้ว่าบทบัญญัติในมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ จะมีส่วนในการจำกัดสิทธิ เสรีภาพของบุคคล แต่การจำกัดดังกล่าวถือได้ว่า เป็นข้อยกเว้นให้ทำได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นกฎหมายเฉพาะและไม่ได้กระทบต่อ สาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ แต่อย่างไรก็ตาม นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้จำเลยหรือผู้ตรวจสอบพิสูจน์ ที่มาของทรัพย์สินดังกล่าวว่าได้มาโดยสุจริต และไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ดังนั้น มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓

ประเด็นที่สี่ พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของ บุคคลในทรัพย์สินและการสืบมรดก แต่สิทธิดังกล่าวรัฐธรรมนูญยินยอมให้จำกัดได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ คือ ต้องเป็นการจำกัดโดยกฎหมายเฉพาะ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคง ของชาติ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่กระทบ กระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ นอกจากนั้น บทบัญญัติตามมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขและกระบวนการให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือเจ้าของทรัพย์สินที่ถูกยึดอายัด หรือถูกฟ้องเพื่อริบทรัพย์สินนั้น สามารถพิสูจน์ได้ว่า เป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริตและไม่เกี่ยวเนื่องกับ การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงถือได้ว่า ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล

ดังนั้น มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ส่วนประเด็นมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ไม่รับวินิจฉัย ให้ยกคำร้อง

นายสุจิต บุญบงการ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุธี สุทธิสมบุรณ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๓/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล)
ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล) ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ดังนี้

๑. พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด ๒ เป็นโจทก์ฟ้อง นายวิเชียร กระจ่างจันทร์ ที่ ๑ นายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล ที่ ๒ ผู้ร้อง และนายสุทัศน์ คำแก้ว ที่ ๓ เป็นจำเลย ต่อศาลอาญาในฐานะความผิดร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีน ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยฝืนต่อกฎหมาย ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๕๓๔/๒๕๕๑ คดียังอยู่ระหว่างการพิจารณา

๒. โจทก์ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ ต่อศาลอาญาเป็นคดีหมายเลขดำที่ ม. ๑๐๓/๒๕๕๒ ขอให้ศาลอาญามีคำสั่งริบทรัพย์สินของนายสมโพธิ ฯ จำเลยที่ ๒ ผู้ร้อง (คือ เงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาอู่ทอง เลขที่บัญชี ๑๔๕-๐-๖๕๕๓๒-๕ พร้อมดอกเบี้ยเงินฝากในบัญชีดังกล่าว ตามที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ อาศัยได้เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด) ให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑

๓. ผู้ร้องยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๒ ต่อศาลอาญาคัดค้านคำร้องขอริบทรัพย์สินที่โจทก์ยื่น สรุปรว่า เงินฝากในบัญชีสะสมทรัพย์ดังกล่าว ผู้ร้องยืมมาจากมารดา เพื่อนำมาวางประกันและวางคานรถยนต์แท็กซี่ ไม่ได้เป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด และคดียังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ซึ่งยังไม่มีคำพิพากษาว่าผู้ร้องมีความผิดหรือไม่ อีกทั้งตัวทรัพย์สินที่ถูกยึดและอายัดไว้นั้น ไม่อาจถูกเปลี่ยนแปลงโยกย้ายหรือทำลายหลักฐาน อันจะเข้าข้อสันนิษฐานของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ นอกจากนี้ ยังเป็นเพียงทรัพย์สินที่ต้องสงสัยว่าจะอาจจะได้มาเนื่องจากการกระทำความผิดเท่านั้น อีกทั้งการอ้างใช้มาตรการดังกล่าว เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ หมวดที่ ๓ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๓

๔. ศาลอาญามีคำสั่งลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นคดีหมายเลขแดงที่ ม. ๑๒๒/๒๕๕๒ ให้ริบเงินฝากสะสมทรัพย์ ชื่อบัญชีนายสมโพธิ ทดมงคล พร้อมดอกเบี้ยตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑

๕. ผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลอาญา โดยมีประเด็นข้อกฎหมายว่าพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นการจำกัดสิทธิของปวงชนชาวไทยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับยกคำร้องโจทก์และเพิกถอนคำสั่งริบทรัพย์สิน

๖. ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๓ พิพากษายืนสรุปเฉพาะประเด็นพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ได้ความว่า ศาลอุทธรณ์เห็นว่า แม้มาตรการริบทรัพย์สินในคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จะมีบทบัญญัติบางประการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องทรัพย์สิน แต่ก็ถือเป็นบทบัญญัติของกฎหมายพิเศษที่ออกใช้บังคับโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายทั่วไป มิได้ใช้บังคับเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะผู้คัดค้าน อันเป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๔๘ ที่บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๗. ผู้ร้องฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ โดยมีประเด็นข้อกฎหมาย สรุปรว่าการที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดรัฐธรรมนูญ แต่ใช้บังคับได้นั้น ผู้คัดค้านมิอาจเห็นพ้องด้วย แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ จะให้

กระทำได้ในเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยมีกฎหมายเฉพาะเท่านั้น แต่การจำกัดสิทธิ ตามกฎหมายอื่นนั้น จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ผู้คัดค้านจึงไม่เห็นด้วย กับการที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา ๒๕ ใช้บังคับได้โดยชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๔๘

๘. ศาลฎีกาพิจารณาแล้วมีรายงานกระบวนการพิจารณา เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔ สรุปว่า โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสาม ฐานร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่าย เมทแอมเฟตามีนโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ ริบเงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ของผู้ร้องในคดีดังกล่าวพร้อมดอกเบี้ย ให้ตกเป็นของกองทุนป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑ ผู้ร้อง ยื่นคำร้องคัดค้านศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สิน ผู้ร้องอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ผู้ร้องฎีกา ศาลฎีกาเห็นว่าในชั้นอุทธรณ์ผู้ร้องอุทธรณ์ว่าพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ แต่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าอุทธรณ์ ของผู้ร้องข้อนี้ฟังไม่ขึ้น ผู้ร้องจึงฎีกาขึ้นมาด้วยว่าคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ดังกล่าวไม่ถูกต้อง ศาลฎีกา พิจารณาแล้วเห็นว่าฎีกาของผู้คัดค้านดังกล่าว เป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะใช้ บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับ บทบัญญัติดังกล่าว กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๖ แห่งรัฐธรรมนูญ จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งความเห็นของผู้ร้องไปตามทางการเพื่อให้ศาล รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ และในชั้นนี้ให้จำหน่ายคดีจากสารบบความของ ศาลฎีกาไปก่อน

ประเด็นที่ต้องพิจารณาเบื้องต้น คำร้องของศาลฎีกาเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย บังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติ มาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการ พิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณา วินิจฉัย”

พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ จึงส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย กรณีจึงเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ประเด็นที่ต้องพิจารณาตามข้อโต้แย้งของผู้ร้อง คือ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา ๒๖ “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๓๐ “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

มาตรา ๓๓ “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา ๒๒ “ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทาง ศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมี คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหาขึ้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรือ อายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูก ตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว ให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง โดยเร็ว และในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งได้ ก็ให้คืนทรัพย์สินให้แก่ผู้นั้น แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ ให้ถือว่าการยึดหรืออายัดตามวรรคสองเป็นการยึด หรืออายัดตามวรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องขอผ่อนผันตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ตามมาตรา นี้ คำว่า “ทรัพย์สิน” ให้หมายความรวมถึง

- (๑) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว
- (๒) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา
- (๓) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับ ขยาย จำหน่าย โอน หรือยักย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัดและภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไป โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน”

มาตรา ๒๖ “การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว”

มาตรา ๒๕ “บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาลได้ส่วน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”

เนื่องจากพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติรับรองการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว เป็นคนละประเด็นกับข้อโต้แย้งของผู้ร้องที่ว่า ทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันควรยึดหรืออายัดหรืออันควรริบหรือไม่ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี กรณีไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ จึงให้ยกคำร้องเกี่ยวกับมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ เห็นว่า การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งของการตรวจสอบทรัพย์สินเพื่อป้องกันการโอน ยักย้าย ซุกซ่อนทรัพย์สิน กรณีผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะและยึดหรืออายัดไว้ภายหลังการวินิจฉัยของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจนกว่าจะมีคำสั่ง

เด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันที่ยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ยกฟ้องในคดีที่ต่องานั้น โดยกฎหมายให้สิทธิแก่ผู้ถูกตรวจสอบหรือเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้อง ขอนำทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การยึดหรืออายัด ทรัพย์สินชั่วคราวตามมาตรา ๒๒ ดังกล่าว จึงเป็นมาตรการเพื่อจัดแหล่งเงินทุนในการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งการยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวนี้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ได้รับ ความเห็นชอบจากรัฐสภา และมีกลไกการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อกู้เงินและคุ้มครองเจ้าของทรัพย์สิน โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นข้าราชการระดับสูงจากส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน อัยการสูงสุดเป็นรองประธาน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมบังคับคดี อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมสรรพากร และผู้ว่าการธนาคาร แห่งประเทศไทยเป็นกรรมการ และเลขาธิการ ป.ป.ส. เป็นกรรมการและเลขานุการ บทบัญญัติของ มาตรา ๒๒ ของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงมิได้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ ที่ให้ค้ำประกันถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เพราะการยึดหรืออายัดทรัพย์สินเป็นกระบวนการที่มี การกักขังและได้รับการตรวจสอบและวินิจฉัยจากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินว่าเป็นทรัพย์สิน ที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีแนวทางในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามที่ กำหนดในกฎกระทรวง นอกจากนั้นยังมีระเบียบของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินว่าด้วยการเก็บรักษา ทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด รวมทั้งแนวทางการผ่อนผันให้นำทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวไปใช้ประโยชน์ และการส่งคืน ทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้เมื่อการยึดหรืออายัดสิ้นสุดลงและต้องคืนทรัพย์สินให้แก่เจ้าของ เพราะเหตุ มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต่องานนั้น หรือคณะกรรมการ ตรวจสอบทรัพย์สินมีคำสั่งให้คืนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราว หรือศาลมีคำสั่งถึงที่สุดไม่ริบทรัพย์สิน ที่ยึดหรืออายัดไว้ จึงเห็นได้ว่า มาตรการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวดังกล่าวเป็นกลไกที่มุ่งประสงค์ ต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและมีขั้นตอนการพิจารณาเพื่อให้ความ เป็นธรรมแก่เจ้าของทรัพย์สิน รวมทั้งการส่งคืนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้แก่เจ้าของ การยึดหรืออายัด ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจึงเป็นมาตรการที่ค้ำประกันถึงสิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมีได้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เพราะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันและมีได้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล มิได้ขัด หรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เพราะเป็นมาตรการในเรื่องทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มิได้กระทบกับสิทธิของบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย รวมทั้งมิได้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ที่ให้การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน แต่ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งเมื่อรัฐสภาได้ตระหนักถึงอันตรายจากยาเสพติดและจำเป็นต้องกำหนดมาตรการเพื่อขจัดแหล่งเงินทุนในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงได้ตรากฎหมายกำหนดมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ใช้บังคับ มาตรการในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เพราะการยึดหรืออายัดทรัพย์สินเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในส่วนที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๒๕ ดังกล่าวเป็นมาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน การพิจารณาของพนักงานอัยการ และการไต่สวนของศาลก่อนสั่งริบทรัพย์สินนั้นจึงเป็นมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ดำเนินการโดยอาศัยกฎหมายภายใต้ขอบเขตในเรื่องสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งเจ้าของทรัพย์สินได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่ากันด้วยเหตุนี้ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๐ สำหรับประเด็นที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าการริบทรัพย์สินขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เห็นว่า การริบทรัพย์สินเป็นมาตรการที่มุ่งต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่มีผลกระทบต่อทรัพย์สินโดยทั่วไปที่บุคคลมีสิทธิในทรัพย์สินนั้นๆ และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือทรัพย์สินนั้นได้มาโดยสุจริต และมีค่าตอบแทนหรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เป็นเรื่องสิทธิของบุคคลที่ได้รับการสันนิษฐานในคดีอาญาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและตราบไต่ที่ยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ จึงเห็นว่ากลไกริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ รวมทั้งไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เนื่องจากการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน แต่มีข้อยกเว้นให้กำหนดขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินสามารถดำเนินการได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

นายสุธี สุทธิสมบูรณ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๗/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล) ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ (กรณีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ)

สรุปข้อเท็จจริง

๑. พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด ๒ เป็นโจทก์ฟ้อง นายวิเชียร กระจ่างจันทร์ ที่ ๑ นายสมโพธิ หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล ที่ ๒ ผู้ร้องและนายสุทัศน์ คำแก้ว ที่ ๓ เป็นจำเลย ต่อศาลอาญา ในฐานะความผิดร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีน ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๕๓๔/๒๕๕๑ คดียังอยู่ระหว่างการพิจารณาโดยโจทก์ยื่นคำร้อง ขอให้ศาลอาญามีคำสั่งริบเงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาอรุณพงษ์ เลขที่บัญชี ๑๕๕-๐-๖๕๕๗๒-๕ พร้อมดอกเบี้ยเงินฝากในบัญชีดังกล่าว ของนายสมโพธิ ๑ ผู้ร้อง ตามที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๑ มาตรา ๒๒ อายัดไว้เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และ มาตรา ๓๑

๒. นายสมโพธิ ผู้ร้อง ได้ยื่นคำร้อง ต่อศาลอาญาคัดค้านคำร้องขอริบทรัพย์สินที่โจทก์ยื่นสรุปว่า เงินฝากในบัญชีสะสมทรัพย์ดังกล่าว ผู้ร้องยืมมาจากมารดา เพื่อนำมาวางประกันและวางคาวนรถยนต์แท็กซี่ ไม่ได้เป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด และคดียังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ซึ่งยังไม่มีคำพิพากษาว่าจำเลยที่ ๒ มีความผิด หรือไม่ อีกทั้งตัวทรัพย์สินที่ถูกยึดและอายัดไว้นั้น ไม่อาจถูกเปลี่ยนแปลงโยกย้ายหรือทำลายหลักฐาน อันจะเข้าข้อสันนิษฐานของพระราชบัญญัติมาตรการ

ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ นอกจากนี้ ยังเป็นเพียงทรัพย์สินที่ต้องสงสัยว่าจะอาจจะได้มาเนื่องจากการกระทำผิดเท่านั้น อีกทั้งการอ้างใช้มาตรการดังกล่าว เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ หมวดที่ ๓ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๓

๓. ศาลอาญามีคำสั่งลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๒ เป็นคดีหมายเลขแดงที่ ม. ๑๒๒/๒๕๔๒ ให้ริบเงินฝากสะสมทรัพย์สิน ชื่อบัญชีนายสมโพธิ ทดมงคล พร้อมดอกเบี้ยตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑ ผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่ง โดยมีประเด็นข้อกฎหมายว่าพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นการจำกัดสิทธิของปวงชนชาวไทยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับยกคำร้องโจทก์และเพิกถอนคำสั่งริบทรัพย์สิน

๔. ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๓ พิพากษายืน สรุปเฉพาะประเด็นพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ได้ความว่า ศาลอุทธรณ์เห็นว่า แม้มาตรการริบทรัพย์สินในคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จะมีบทบัญญัติบางประการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องทรัพย์สิน แต่ก็ยังเป็นบทบัญญัติของกฎหมายพิเศษที่ออกใช้บังคับโดยชอบ มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายทั่วไป มิได้ใช้บังคับเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะผู้ร้อง อันเป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๔๘ ที่บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๕. ผู้ร้องฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ โดยมีประเด็นข้อกฎหมาย สรุปว่าการที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดรัฐธรรมนูญ แต่ใช้บังคับได้นั้น ผู้ร้องมิอาจเห็นพ้องด้วย แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ จะให้กระทำได้ในเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยมีกฎหมายเฉพาะเท่านั้น แต่การจำกัดสิทธิตามกฎหมายจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ผู้ร้องจึงไม่เห็นด้วยกับการที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา ๒๕ ใช้บังคับได้โดยชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๔๘

๖. ศาลฎีกาพิจารณาแล้วมีรายงานกระบวนการพิจารณา สรุปว่า โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสาม ฐานร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนโดยฝ่าฝืน

ต่อกฎหมาย คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ริบเงินฝากในบัญชีเงินฝาก
สะสมทรัพย์ของผู้ร้องพร้อมดอกเบี้ยให้ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม
ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓
มาตรา ๒๔ และมาตรา ๓๑ ผู้ร้องยื่นคำร้องคัดค้าน ศาลชั้นต้นได้สวนแล้วมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สิน
ผู้ร้องอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ผู้ร้องฎีกา ศาลฎีกาเห็นว่าในชั้นอุทธรณ์ ผู้ร้องอุทธรณ์ว่าพระราช
บัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒
มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘
แต่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าอุทธรณ์ของผู้ร้องข้อนี้ฟังไม่ขึ้น ผู้ร้องจึงฎีกาขึ้นมาด้วยว่าคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์
ดังกล่าวไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า ฎีกาของผู้คัดค้านดังกล่าวเป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติ
แห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาล
รัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง
ประกอบมาตรา ๖ แห่งรัฐธรรมนูญ จึงให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งความเห็น
ของผู้ร้องไปตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม
ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดต่อ
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ และในชั้นนี้ให้จำหน่ายคดี
จากสารบบความของศาลฎีกาไปก่อน

๗. สำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง จึงส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องมาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญ
ตรวจคำร้องแล้วมีคำสั่งรับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ
ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๑๐ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

๘. เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามยาเสพติดส่งผู้แทนมาชี้แจงในประเด็นของการสั่งยึดอายัด และริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับ
การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ
ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑ และบทบัญญัติอื่น
ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนายณรงค์ รัตนานุกูล ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด และนายสุนทร
วินัยบดี ผู้อำนวยการส่วนเลขานุการ สำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด ผู้แทนสำนักงาน
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า

คดียาเสพติด เป็นคดีที่ค่อนข้างมีผลกระทบต่อปัญหาของสังคมและเศรษฐกิจโดยรวม เป็นอย่างยิ่ง กระบวนการค้ายาเสพติดมีองค์ประกอบหลักอยู่ ๓ ประการ ประการแรกคือ ตัวคนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ประการที่สองคือ ตัวยาเสพติดซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำความผิด ประการที่สามคือ ทรัพย์สินเป็นตัวที่สำคัญซึ่งแต่เดิมนั้นเราไม่เคยดำเนินการ เราดำเนินการเฉพาะตัวคนกับยาเสพติด แต่ตัวทรัพย์สินนั้นเรายังไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะว่าเราเพียงแต่จับเฉพาะหรือว่าริบทรัพย์สินเฉพาะในคดียาเสพติดนั้นๆ หรือในกรณีถ้ามีการซื้อขายยาเสพติดกันเงินจำนวนดังกล่าวก็ยากที่จะไปริบมาได้เพราะการทำความผิดค่อนข้างที่จะมีการปกปิด จึงเป็นปัญหาอย่างมาก ซึ่งตัวจำนวนเงินนี้เองที่เป็นมูลเหตุชักจูงใจที่ทำให้เกิดการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เนื่องจากบุคคลที่คิดจะค้ายาเสพติดหวังที่จะได้เงิน

เมื่อมีการสั่งตรวจสอบทรัพย์สินก็จะมีการยึดอายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวเพื่อไม่ให้โอนหรือยกย้ายไป ในกรณีเดียวกันพนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะทำหน้าที่คล้ายๆ กับพนักงานสอบสวนโดยเป็นลูกมือของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน และยังมีผู้ทรงคุณวุฒิอื่นๆ อีกคือ มีอัยการสูงสุดเป็นรองประธาน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมบังคับคดี อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมสรรพากร และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ และเลขาธิการ ปปส. เป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่จะพิจารณาวินิจฉัยว่า ทรัพย์สินของบุคคลที่ถูกตรวจสอบนั้นเกี่ยวเนื่องกับการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ โดยจะมีพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ที่คอยรวบรวมข้อมูลหลักฐานต่างๆ ทางคณะกรรมการก็จะตรวจสอบและพิสูจน์ว่าทรัพย์สินของผู้ที่ทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ มีการวิเคราะห์ฐานะทางบัญชีต่างๆ โดยจะพิจารณาประกอบโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๒๕ ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลใช้เป็นประโยชน์ในการที่จะได้สวนว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่โดยดูว่าประเด็นที่หนึ่ง บุคคลนั้นเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนหรือไม่ และประเด็นที่สอง จะต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินที่บุคคลนั้นได้มาหรือมีอยู่นั้นเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพโดยสุจริตหรือไม่ คณะกรรมการจะใช้หลักเกณฑ์ทั้งสองประการนี้พิจารณาคบคู่กันไป ซึ่งกรณีที่มีอยู่หลายคดีที่ศาลพิจารณาแล้วพบว่าในกรณีที่บุคคลนั้นถึงจะเคยเกี่ยวข้องกับการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ทรัพย์สินบางรายการของเขาได้มาโดยสุจริต อย่างเช่น เขาอาจจะได้รับโอนมาจากบิดามารดาได้รับโอนมาโดยทางมรดก หรือบุคคลอื่นให้โดยสุจริต ซึ่งกรณีดังกล่าวศาลจะสั่งให้คืนทรัพย์สินนั้นให้กับผู้ถูกตรวจสอบหรือจำเลยไป คือจะไม่ริบทุกอย่างที่ผู้ทำความผิดถูกยื่นคำร้องต่อศาล ในประเด็นที่ว่าจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้น เห็นว่าไม่น่าที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

เนื่องจากการดำเนินการนั้นเราดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ บุคคลที่จะอ้างสิทธิได้นั้นคงจะต้องเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าเป็นผู้กระทำความผิดก็จะต้องถูกจำกัดสิทธิบางอย่างเพื่อที่จะไม่ให้ไปกระทบถึงประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งใช้สิทธิของตนเองโดยสุจริต เพราะว่าปัญหาเสพติดนั้นเป็นปัญหาที่กระทบต่อสังคมค่อนข้างที่จะรุนแรงมาก

ข้อวินิจฉัย

๑. ประเด็นเบื้องต้นว่า จะสมควรรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ หรือไม่ เห็นว่า ศาลฎีกาได้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ ตามทางการมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เห็นควรรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

๒. มีประเด็นตามคำร้องว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ แล้ว เห็นว่า เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบใช้กำลังใหม่ทดแทนเป็นส่วนตัว หากในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ คณะกรรมการผู้สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด มิได้เกี่ยวกับประเด็นที่ว่า ทรัพย์สินของจำเลยที่ ๒ ผู้ร้อง เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันควรรับหรือไม่ มาตรา ๒๖ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะต้องใช้บังคับแก่คดี กรณีไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๖ ดังกล่าว

๓. มีประเด็นตามคำร้องที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัย ๔ ประเด็น ดังนี้

๓.๑ ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ที่คณะกรรมการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น โดยให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีคำตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ถ้าไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี และว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว

มาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้ศาลได้ส่วนหากคดีมีมูลว่าบรรดาทรัพย์สิน ซึ่งพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง นั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุด และเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการพิสูจน์ถึงการเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐ ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เห็นว่า การใช้อำนาจขององค์กรของรัฐ โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ ที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวนั้น เป็นการใช้อำนาจโดยใช้ดุลพินิจวินิจฉัยพยานหลักฐานว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบนั้นเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ หรือไม่ หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่นที่จะให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราว หรือไม่ การใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการดังกล่าว บทบัญญัติมาตรา ๒๒ มิได้ให้อำนาจคณะกรรมการใช้อำนาจตามอำเภอใจ โดยไม่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ได้ แต่อย่างไร

ส่วนการใช้อำนาจโดยศาลตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕ นั้น ศาลใช้อำนาจทำการได้ส่วนว่า คดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ และใช้อำนาจในการวินิจฉัยมีคำสั่งว่าจะให้ริบทรัพย์สินนั้นหรือไม่ การใช้อำนาจของศาลตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕ เป็นการใช้อำนาจตุลาการวินิจฉัยคดีแก่คู่ความเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย การจะให้เกิดความยุติธรรมได้นั้นศาลก็ย่อมจะต้องใช้อำนาจโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เป็นอย่างยิ่ง และโดยหลักการศาลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามกฎหมายก็ย่อมจะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของคู่กรณีที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้อยู่แล้ว การใช้อำนาจของศาลตามมาตรา ๒๕ ไม่ได้ทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของคู่กรณีเสียไปแต่อย่างใด ฉะนั้นบทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

๓.๒ ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติที่ด้วยความเสมอภาคกันในกฎหมาย การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ ถือได้ว่าได้ให้ความเสมอภาคกันในกฎหมายและความคุ้มครองบุคคลตามกฎหมายเท่าเทียมกัน เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่บุคคลผู้ที่อยู่ในสถานะอย่างเดียวกัน บทบัญญัติมาตรา ๒๒ มิได้บัญญัติยกเว้นให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนใดคนหนึ่ง มีสิทธิหรือหน้าที่แตกต่างไปจากผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนอื่น

ส่วนพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ แม้จะได้กำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับความฝ้ายจำเลยหรือฝ้ายที่จะถูกริบทรัพย์สินหากบุคคลนั้นเป็นผู้เกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนก็ตาม แต่ก็ถือได้ว่า บทบัญญัติมาตรา ๒๕ ได้ให้ความเสมอภาคกันในกฎหมายและความคุ้มครองบุคคลตามกฎหมายเท่าเทียมกันแล้ว เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่บุคคลผู้ที่อยู่ในสถานะอย่างเดียวกัน บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

๓.๓ ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เป็นกรณีที่ใช้บังคับในคดีอาญา ซึ่งให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ นั้น ไม่ได้เป็นการกระทำที่ถือได้ว่าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้กระทำความผิดแล้ว และที่ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวก็เป็นการปฏิบัติที่มุ่งต่อตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มิได้เป็นการปฏิบัติต่อผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดแล้วแต่อย่างใด

ส่วนพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ เป็นบทสันนิษฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพื่อศาลจะได้

วินิจฉัยและมีคำสั่งว่าจะให้ทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือไม่ ซึ่งในการสืบพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น คู่ความฝ่ายที่ได้ทรัพย์สินมาย่อมเป็นผู้ที่ทราบข้อเท็จจริงมากกว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ในการพิจารณาคดีเพื่อให้ได้ความชัดเจนว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ จึงต้องให้ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่ได้ทรัพย์สินนั้นมา คำสั่งริบทรัพย์สินเป็นการมุ่งต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มิใช่เป็นการปฏิบัติต่อตัวบุคคลเสมือนผู้กระทำความผิดแล้วแต่อย่างใด ฉะนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓

๓.๔ ประเด็นที่ ๔ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน และการสืบมรดก ย่อมได้รับความคุ้มครอง ส่วนพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ นั้นพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ แม้มาตรา ๒๕ จะเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสืบพิสูจน์ถึงสิทธิในทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง โดยให้ศาลได้สวนซึ่งจะต้องมีการนำพยานหลักฐานมาสืบหากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หากศาลมีคำสั่งให้ยกคำร้องทรัพย์สินนั้นก็ยังคงเป็นสิทธิของบุคคลผู้เป็นเจ้าของตามเดิม ทั้งยังให้เจ้าของทรัพย์สินยื่นคำร้องขอคืนได้ก่อนคดีถึงที่สุด ซึ่งสิทธิในทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นของบุคคลใด บุคคลนั้นก็ได้รับความคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘

ฉะนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘

ด้วยอาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๗/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔
มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐
มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ศาลฎีกาส่งคำร้องของนายสมโพช หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล ผู้ร้อง ซึ่งเป็นจำเลย
ที่ ๒ ในคดีอาญาหมายเลขแดงของศาลฎีกา ที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา
วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ข้อเท็จจริงตามคำร้องฟังได้ว่า พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ฟ้อง นายวิเชียร กระจ่างจันทร์ ที่ ๑
นายสมโพช หรือสมโภชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล (ผู้ร้อง) ที่ ๒ และนายสุทัศน์ คำแก้ว ที่ ๓
เป็นจำเลย ต่อศาลอาญาในฐานะความผิดร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและ
จำหน่ายโดยฝืนต่อกฎหมาย ระหว่างการพิจารณาของศาลอาญา โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ริบเงินฝาก
ในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ของผู้ร้อง ให้ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการ
ปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒
มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑ ผู้ร้องยื่นคำร้องคัดค้าน ศาลอาญาไต่สวนแล้วมีคำสั่งให้ริบ
ทรัพย์สิ้นตามคำขอของโจทก์ ผู้ร้องอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ผู้ร้องฎีกา ศาลฎีกาเห็นว่า ในชั้น
อุทธรณ์ผู้ร้องอุทธรณ์ว่าพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖
มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ แต่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า อุทธรณ์ของผู้ร้อง ฟังไม่ขึ้น ผู้ร้อง
จึงฎีกาว่าคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ดังกล่าวไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า ฎีกาของผู้ร้อง
ดังกล่าวเป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ให้ส่งความเห็นของผู้ร้องดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และ มาตรา ๔๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๖ “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๓๐ “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

มาตรา ๓๓ “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๒๖๔ “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเอง หรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว”

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ “ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหาขึ้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินและที่ยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว ให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยเร็ว และในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งได้ ก็ให้คืนทรัพย์สินให้แก่ผู้นั้น แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ ให้ถือว่าการยึดหรืออายัดตามวรรคสองเป็นการยึดหรืออายัดตามวรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องขอผ่อนผันตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ตามมาตรานี้ คำว่า “ทรัพย์สิน” ให้ความหมายรวมถึง

- (๑) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว
- (๒) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา
- (๓) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับขาย จำหน่าย โอนหรือยักย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัด และภายหลังนั้น

เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน”

มาตรา ๒๖ “การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว”

มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง “เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา ๒๒ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้องหรือในเวลาใดๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ แต่ถ้ามีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จะยื่นคำร้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง”

มาตรา ๒๘ “บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง นั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุด และแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”

พิเคราะห์แล้ว คดีนี้ศาลฎีกาส่งคำร้องของผู้ร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ซึ่งมาตรา ๒๖๔ ได้วางหลักเกณฑ์ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้นั้นจะต้องเป็นเรื่องที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดี และศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัย

ของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติ
มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ ขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ซึ่งมาตรา ๒๖ ของพระราช
บัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ในกรณีหากก่อให้เกิดความเสียหาย
แก่ผู้ใดในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ว่าถ้ากระทำโดยชอบด้วยกฎหมายผู้กระทำไม่ต้อง
รับผิดชอบเป็นส่วนตัวแทนนั้นไม่ใช่บทบัญญัติที่จะใช้บังคับแก่คดี ดังนั้นมาตรา ๒๖ ดังกล่าว จึงมิใช่
บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะต้องใช้บังคับแก่คดี ตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔
กรณีไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้
ให้ยกคำร้องในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๖

มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยเพียงว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความ
ผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔
มาตรา ๒๒ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบทรัพย์สินของ
ผู้ถูกตรวจสอบที่คณะกรรมการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น โดยให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่า
เป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำ
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือเป็นทรัพย์สิน
ที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ และมาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วย
วิธีพิจารณาคดีของศาลในการสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และ
เป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการพิสูจน์ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร
ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งการใช้อำนาจ
โดยองค์กรของรัฐ โดยศาลตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความ
ผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ นั้น ศาลย่อมใช้อำนาจทำการไต่สวนว่าเป็น
ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ เป็นการใช้อำนาจตุลาการวินิจฉัย

คดีเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย การจะให้เกิดความยุติธรรมได้นั้นศาลก็ย่อมจะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว บทบัญญัติมาตรา ๒๕ ของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มิได้ให้อำนาจศาลกระทำการใด ๆ โดยไม่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้แต่อย่างใด

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความเสมอกันในกฎหมาย การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายที่เท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน และการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่อาจกระทำได้ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๕ ได้ให้ความเสมอกันในกฎหมายและคุ้มครองบุคคลตามกฎหมายเท่าเทียมกัน เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่บุคคลผู้ที่อยู่ในสถานะอย่างเดียวกันย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายโดยเสมอภาคกันทุกคนและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน และบทบัญญัติมาตรา ๒๒ ของพระราชบัญญัติดังกล่าวมิได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้บัญญัติยกเว้นให้เลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินคนใดคนหนึ่งเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เป็นกรณีที่ใช้บังคับในคดีอาญา ซึ่งให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การที่พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวก็เป็นการปฏิบัติที่มุ่งต่อตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มิได้มุ่งปฏิบัติต่อบุคคลแต่อย่างใด จึงมิใช่เป็นการปฏิบัติต่อผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดแต่อย่างใดไม่ และการที่มาตรา ๒๕ ของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น มิใช่เป็นการลงโทษโดยมุ่งปฏิบัติต่อบุคคลแต่อย่างใด คำสั่งริบทรัพย์สินจึงไม่ใช่การปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินและการสืบมรดก ย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นย่อมเป็นไปตามที่กฎหมาย

บัญญัติ ซึ่งเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจในการออกกฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นได้ ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ นั้น เมื่อจำเลยและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานได้ว่า เป็นผู้มิมีสิทธิในทรัพย์สินใด สิทธิในทรัพย์สินนั้น และการสืบมรดก ก็จะได้รับคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ การบังคับใช้บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อขอบเขตแห่งสิทธิ การจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน หรือการสืบมรดกให้แตกต่างไปจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ในเรื่องนั้น ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

นายสุวิทย์ ธีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัสวโรจน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๗/๒๕๔๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโพธิ ทศมงคล หรือทศมงคล) ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ด้วยศาลฎีกาได้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโพธิ ทศมงคล หรือทศมงคล) ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๔๔ ผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

สรุปข้อเท็จจริง ได้ความดังนี้

พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด ๒ เป็นโจทก์ฟ้อง นายวิเชียร กระจ่างจันทร์ ที่ ๑ นายสมโพธิ หรือสมโพธิ ทศมงคล หรือทศมงคล ที่ ๒ ผู้ร้อง และนายสุทัศน์ คำแก้ว ที่ ๓ เป็นจำเลยต่อศาลอาญาในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยฝ่าฝืนกฎหมาย ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๕๓๔/๒๕๔๑

ต่อมาโจทก์ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๒ ต่อศาลอาญาเป็นคดีหมายเลขดำที่ ม. ๑๐๓/๒๕๔๒ ขอให้ศาลอาญามีคำสั่งริบทรัพย์สินของนายสมโพธิ ฯ จำเลยที่ ๒ ผู้ร้อง (คือเงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาอุรุพงษ์ เลขที่บัญชี ๑๔๕-๐-๖๕๕๗๒-๕ พร้อมดอกเบี้ยเงินฝากในบัญชีดังกล่าว ซึ่งได้ถูกอายัดไว้แล้ว โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฯ มาตรา ๒๒ เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด) เพื่อให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฯ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑

ผู้ร้องยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๒ ต่อศาลอาญาคัดค้านคำร้องขอริบทรัพย์สินของโจทก์ โดยอ้างว่าเงินฝากในบัญชีสะสมทรัพย์ดังกล่าวเป็นเงินที่ตนยืมจากมารดาเพื่อนำมาวางประกันและวางเงินคาวนร์รถยนต์แท็กซี่ ไม่ใช่เป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด และคดีนี้ยังไม่มีคำพิพากษาว่าผู้ร้องกระทำความผิด เนื่องจากคดียังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล นอกจากนั้นทรัพย์สินที่ถูกยึดและอายัดไว้นั้น ก็ไม่อาจถูกเปลี่ยนแปลง โยกย้าย หรือทำลาย ซึ่งจะเข้าข้อสันนิษฐานของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ ได้ และเป็นเพียงทรัพย์สินที่ต้องสงสัยว่าจะอาจจะได้มาเนื่องจากการกระทำความผิดเท่านั้น การใช้มาตรการดังกล่าวจึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ หมวดที่ ๓ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๓

ศาลอาญามีคำสั่งลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นคดีหมายเลขแดงที่ ม. ๑๒๒/๒๕๕๒ ให้ริบเงินฝากสะสมทรัพย์ดังกล่าวให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑

ผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลอาญาว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ จำกัดสิทธิของปวงชนชาวไทยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับยกคำร้องของโจทก์และเพิกถอนคำสั่งริบทรัพย์สินของศาลอาญา

ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๓ พิพากษายืนในเรื่องนี้ว่า แม้มาตรการริบทรัพย์สินในคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ จะมีบทบัญญัติบางมาตราที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องทรัพย์สิน แต่ก็ยังเป็นบทบัญญัติของกฎหมายพิเศษที่ออกใช้บังคับโดยชอบด้วยกฎหมายและมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้ใช้บังคับเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะผู้คัดค้าน จึงเป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๔๘ ที่บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ผู้ร้องฎีกาคัดค้านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ในเรื่องนี้ว่า การที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า แม้บทบัญญัติบางมาตราของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ แต่ใช้บังคับได้นั้น ผู้คัดค้านไม่เห็นด้วย เพราะแม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ จะบัญญัติให้มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ตามที่มีกฎหมายให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ แต่การจำกัดสิทธิตามกฎหมายนั้นจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้

ศาลฎีกาพิจารณาเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๔ แล้วเห็นว่า ฎีกาของผู้ร้องเป็นการโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดี คือ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ กรณีดังกล่าวอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๖ จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งความเห็นของผู้ร้องไปตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ และให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความของศาลฎีกาไปก่อน และสำนักงานศาลยุติธรรมได้พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง จึงส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องมาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

พิเคราะห์แล้ว มีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ ซึ่งมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา ๓๓ ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๔๘ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๖๔ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔

มาตรา ๒๒ ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหาขึ้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผัน เพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว ให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยเร็ว และในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งได้ ก็ให้คืนทรัพย์สินให้แก่ผู้นั้น แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ ให้ถือว่าการยึดหรืออายัดตามวรรคสองเป็นการยึดหรืออายัดตามวรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องขอผ่อนผันตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ตามมาตรา นี้ คำว่า “ทรัพย์สิน” ให้ความหมายรวมถึง

- (๑) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว
- (๒) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา
- (๓) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับ ขยาย จำหน่าย โอนหรือยกย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัดและภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน

มาตรา ๒๖ การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว

มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา ๒๒ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้องหรือในเวลาใดๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ แต่ถ้ามีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จะยื่นคำร้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง

มาตรา ๒๘ บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า

- (๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ
- (๒) ตนเป็นผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

พิจารณาพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ นั้น เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยความรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นการส่วนตัวในกรณีหากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ว่าทรัพย์สินของผู้ร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันควรรับหรือไม่ มาตรา ๒๖ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลต้องใช้บังคับแก่คดี เพราะในการพิจารณาของศาลไม่จำเป็นต้องยกบทบัญญัติมาตรา ๒๖ ขึ้นมาประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี กรณีจึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง จึงไม่รับวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔

ดังนั้น จึงมีประเด็นตามคำร้องที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยเพียง ๔ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ในขณะที่พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๗ มาตรา ๒๒ เป็นเรื่องการใช้อำนาจโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน โดยวางหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบที่คณะกรรมการ ๗ จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวนั้น โดยให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานว่า ทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ให้คณะกรรมการ ๗ สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ได้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีนั้น หรือที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้เป็นการชั่วคราวในกรณีที่มีความจำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยกำหนดหลักเกณฑ์

วิธีการ และเงื่อนไขในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว โดยหากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายได้อาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการ ฯ มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผัน เพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ แม้ทบทบัญญัติมาตรา ๒๒ ดังกล่าวให้อำนาจคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่จะใช้ดุลพินิจในการยึด อายัดทรัพย์สินในกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่ก็มีได้ให้อำนาจคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินใช้อำนาจได้ตามอำเภอใจ โดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้

สำหรับมาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้ศาลได้สวน หากคดีมีมูลว่าบรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุด และเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ ซึ่งถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่บุคคลนั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด อันทำให้จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบมีหน้าที่หรือภาระในการพิสูจน์เพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานดังกล่าว แต่ศาลก็ต้องทำการได้สวนว่าคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ และใช้อำนาจในการวินิจฉัยว่าจะให้ริบทรัพย์สินนั้นหรือไม่ ซึ่งการใช้อำนาจดังกล่าวนี้เป็นการใช้อำนาจวินิจฉัยคดีแก่คู่ความเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจศาลทำการใดๆ โดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และการใช้อำนาจของศาลดังกล่าว ไม่ได้ทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของคู่กรณีเสียหายแต่อย่างใด

ด้วยเหตุดังกล่าว บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความเสมอภาคกันในกฎหมาย การให้ความคุ้มครองแก่บุคคลโดยเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิโดยเท่าเทียมกัน และการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ในขณะที่มาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ แม้เป็นเรื่องให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานว่า ทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ และให้อำนาจคณะกรรมการ ฯ สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ได้ชั่วคราวในกรณีที่มีเหตุจำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้และต้องมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) และมาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติกำหนดการพิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่ายจำเลยหรือฝ่ายที่จะถูกริบทรัพย์สินหากบุคคลนั้นเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนและให้อำนาจศาลทำการไต่สวนก่อนที่จะมีคำสั่งริบ แต่บทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวนี้ก็ได้ให้ความเสมอภาคกันกับบุคคลทุกคนที่ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เนื่องจากการทั่วไปกับบุคคลทุกคนที่อยู่ในสถานะอย่างเดียวกันไม่ได้เลือกปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดแต่อย่างใด จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ ซึ่งให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดที่แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ อันทำให้โจทก์มีหน้าที่ต้องนำสืบพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ศาลจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ และแม้มาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จะเป็นบทบัญญัติให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ และให้อำนาจคณะกรรมการ ฯ สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ได้ชั่วคราว และมาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติกำหนดการพิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่ายจำเลยหรือฝ่ายที่จะถูกริบทรัพย์สินหากบุคคลนั้นเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำ

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนและให้อำนาจศาลทำการไต่สวนก่อนที่จะมีคำสั่งริบ แต่ก็ไม่ได้บัญญัติ
สันนิษฐานว่าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีความผิด และที่ให้คณะกรรมการ ฯ
มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวในกรณีที่มีเหตุจำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งต้องมี
การวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) หรือให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินได้ โดยให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่า
เป็นเจ้าของทรัพย์สินมีภาระการพิสูจน์ แต่ก็เป็นการปฏิบัติที่มุ่งต่อตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มิได้ปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดแล้วแต่อย่างใด
ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำ
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓

ประเด็นที่ ๔ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน
และการสืบมรดกซึ่งได้รับความคุ้มครองตามขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน
ย่อมเป็นไปตามกฎหมาย กล่าวคือ รัฐธรรมนูญให้อำนาจรัฐในการออกกฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขต
แห่งสิทธิและจำกัดสิทธิเหล่านั้นได้ ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการ
ปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นบทบัญญัติให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือ
ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานว่า ทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับ
การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็น
ทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ และให้อำนาจคณะกรรมการ ฯ
สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวในกรณีที่มีเหตุจำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ซึ่งต้องมีการวินิจฉัย
ตามมาตรา ๑๖ (๓) และมาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติกำหนดภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่ายจำเลยหรือ
ฝ่ายที่จะถูกริบทรัพย์สินหากบุคคลนั้นเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ
ยาเสพติดมาก่อนและให้อำนาจศาลทำการไต่สวนก่อนที่จะมีคำสั่ง หากศาลมีคำสั่งริบเพราะทรัพย์สินนั้น
เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด ทรัพย์สินเหล่านั้นก็จะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
แต่ถ้าศาลมีคำสั่งยกคำร้อง ทรัพย์สินนั้นก็ยังคงเป็นของบุคคลที่เป็นเจ้าของตามเดิม และบุคคลนั้น
ย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญ เช่น มีสิทธิในการสืบมรดกสำหรับทรัพย์สินนั้น แม้
บทบัญญัติดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อขอบเขตแห่งสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดกของผู้ที่กระทำ

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดสำหรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิด แต่ก็มีความจำเป็นเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพราะทรัพย์สินที่ยึดอายัด หรือริบนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด อันสอดคล้องกับหลักปฏิบัติของนานาประเทศ และก็เป็นสิ่งที่สามารถทำได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ มิได้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัสวโรจน์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายอุระ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๗/๒๕๕๖

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายสมโพธิ หรือสมโพชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล) ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๖๘๔/๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ (กรณีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ)

ข้อเท็จจริงได้ความว่า พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดี ยาเสพติด ๒ เป็นโจทก์ฟ้อง นายวิเชียร กระจ่างจันทร์ เป็นจำเลยที่ ๑ นายสมโพธิ หรือสมโพชน์ ทศมงคล หรือทดมงคล ผู้ร้อง เป็นจำเลยที่ ๒ และนายสุทัศน์ คำแก้ว เป็นจำเลยที่ ๓ ต่อศาลอาญา ความผิดร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่าย โดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๕๓๔/๒๕๕๑ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณา โจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลอาญา ขอให้หมีคำสั่งริบทรัพย์สินของผู้ร้อง คือ เงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาอรุณพงษ์ เลขที่บัญชี ๑๔๕-๐-๖๕๕๗๒-๕ พร้อมดอกเบี้ย ตามที่คณะกรรมการ ตรวจสอบทรัพย์สินได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ อยัดไว้เนื่องจากกล่าวอ้างว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด ให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการ ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๑ ปรากฏตามคดีหมายเลขดำที่ ม. ๑๐๓/๒๕๕๒ ผู้ร้องได้ยื่น คำร้องคัดค้านคำร้องขอริบทรัพย์สินของโจทก์ว่า เงินฝากในบัญชีสะสมทรัพย์ดังกล่าว ผู้ร้องยืมมาจาก มารดา เพื่อนำมาวางประกันและวางคาวนร์รถยนต์แท็กซี่ ไม่ได้เป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด และคดียังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ยังไม่มีคำพิพากษาว่า ผู้ร้องมีความผิด หรือไม่ และทรัพย์สิน ที่ถูกยึดและอายัดไว้นั้น ไม่อาจถูกเปลี่ยนแปลงโยกย้ายหรือทำลายหลักฐาน ไม่เข้าข้อสันนิษฐานของ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฯ นอกจากนี้ ยังเป็นเพียง มีความสงสัยว่า อาจได้ทรัพย์สินมาเนื่องจากการกระทำความผิดเท่านั้น การใช้มาตรการดังกล่าว เป็นการ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๓ ต่อมาศาลอาญามีคำสั่งให้ริบเงินฝากสะสมทรัพย์

ชื่อบัญชีผู้ร้องพร้อมดอกเบี้ย ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฯ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑ ผู้ร้องอุทธรณ์ คำสั่งศาลอาญาว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฯ เป็นการ จำกัดสิทธิของปวงชนชาวไทยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และ มาตรา ๔๘ ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับยกคำร้องโจทก์และเพิกถอนคำสั่งริบทรัพย์สิน ศาลอุทธรณ์ พิพากษายืน ได้วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายที่ผู้ร้องอ้างว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญว่า แม้มาตรการริบ ทรัพย์สินในคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จะมีบทบัญญัติ บางประการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องทรัพย์สิน แต่ก็ยังเป็นบทบัญญัติของกฎหมายพิเศษ ที่ออกใช้บังคับโดยชอบ โดยมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายทั่วไป มิได้ใช้บังคับเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคล หรือเฉพาะผู้คัดค้าน อันเป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๕ ประกอบ มาตรา ๔๘ ที่บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ผู้ร้องฎีกาคัดค้าน คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ โดยมีประเด็นข้อกฎหมายว่า แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ จะให้จำกัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่การ จำกัดสิทธิตามกฎหมาย จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ที่ศาลอุทธรณ์ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มาตรา ๒๕ ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๔๘ ใช้บังคับได้นั้น ผู้ร้องไม่เห็นพ้องด้วย

ศาลฎีกาสั่งในรายงานกระบวนการพิจารณาว่า โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษผู้ร้องกับพวก ฐานร่วมกันมี เมทแอมเฟตามีนในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย คดีอยู่ระหว่างการพิจารณา ของศาลชั้นต้น โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ริบเงินฝากในบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์สินพร้อมดอกเบี้ยของผู้ร้อง ให้ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฯ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑ ผู้ร้องยื่นคำร้องคัดค้าน ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สิน ผู้ร้องอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ผู้ร้องฎีกา ศาลฎีกา เห็นว่า ในชั้นอุทธรณ์ผู้ร้องอุทธรณ์ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด ฯ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ แต่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า อุทธรณ์ของผู้ร้องข้อนี้ฟังไม่ขึ้น ผู้ร้องจึงฎีกา ขึ้นมาด้วยว่า คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ดังกล่าวไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า ฎีกาของผู้ คัดค้านดังกล่าวเป็นการโต้แย้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๖ แห่งรัฐธรรมนูญ จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งความเห็นของจำเลยที่ ๒ ดังกล่าวไปตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ และให้จำหน่ายคดีจากสารบบความของศาลฎีกาชั่วคราว

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยและส่งสำเนาให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ชี้แจง

ในชั้นพิจารณา นายณรงค์ รัตนานุกูล ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดี ยาเสพติด และนายสุนทร วินัยบดี ผู้อำนวยการส่วนเลขานุการ สำนักงานตรวจสอบทรัพย์สินคดี ยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ชี้แจงว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ สำนักงาน ปปส. ตระหนักดีว่าเป็นกฎหมายที่ค่อนข้างจะลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนในทางทรัพย์สิน จึงพยายามที่จะบังคับใช้กฎหมายด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง แต่เนื่องจากคดียาเสพติด เป็นคดีที่ค่อนข้างมีผลกระทบต่อปัญหาของสังคมและเศรษฐกิจโดยส่วนรวมเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะประเทศไทย หรือต่างประเทศได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติดอย่างมาก จนกระทั่งรัฐบาลได้ประกาศสงครามและดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติด ปัญหายาเสพติดหรือกระบวนการค้ายาเสพติดมีองค์ประกอบหลักที่ทำให้มีการค้าอยู่ ๓ ประการ ประการแรก คือ ตัวคนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ประการที่สอง คือ ตัวยาเสพติด ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิด ประการที่สาม คือ ตัวทรัพย์สิน เป็นตัวที่สำคัญซึ่งแต่เดิมนั้น ปปส. ไม่เคยดำเนินการ ปปส. ดำเนินการเฉพาะต่อตัวคนกับยาเสพติด แต่ตัวทรัพย์สินนั้น ยังไม่สามารถดำเนินการได้ เพียงแต่จับเฉพาะหรือว่าริบทรัพย์สินเฉพาะในคดียาเสพติด นั้นๆ อย่างเช่น ในกรณีที่ไปล่อซื้อยาเสพติด ๑๐,๐๐๐ เม็ด เป็นเงิน ๑ ล้านบาท เงิน ๑ ล้านบาทที่ทางรัฐบาลเอาไปใช้ล่อซื้อไม่ใช่เป็นเงินของผู้กระทำความผิด หรือในกรณีถ้ามีการซื้อขายยาเสพติด กันเงินจำนวนดังกล่าวก็ยากที่จะไปริบมาได้เพราะการกระทำความผิดค่อนข้างที่จะมีการปกปิด จึงเป็นปัญหาอย่างมาก ซึ่งตัวเงินนี้เองที่เป็นมูลเหตุชักจูงใจที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เนื่องจากบุคคลที่คิดจะค้ายาเสพติดหวังที่จะได้เงิน ตรงนี้เองทางสำนักงาน ปปส. พยายามที่จะผลักดันให้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตั้งแต่ปี ๒๕๒๔ แต่เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ ค่อนข้างที่จะลิดรอนสิทธิและเสรีภาพ การที่จะเสนอ

เข้าสู่รัฐสภาที่จะออกมาต้องค่อยเป็นค่อยไปและพยายามปรับปรุงแก้ไขต่าง ๆ เพื่อที่จะให้การดำเนินการนั้น
ค่อนข้างที่จะรัดกุมและกระทบต่อบุคคลภายนอกซึ่งใช้สิทธิโดยสุจริตน้อยที่สุด จนกระทั่งเมื่อปี ๒๕๓๔
จึงสามารถบังคับใช้กฎหมายมาตรการฉบับนี้ออกมาได้ ซึ่งในกรณีดังกล่าว สอดคล้องกับอนุสัญญา
กรุงเวียนนา ค.ศ. ๑๙๘๘ และภายหลังก็มีอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ
ใน ค.ศ. ๒๐๐๐ ซึ่งบัญญัติให้นานาอารยประเทศจะต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับการยึดทรัพย์ตรงนี้ และมี
กฎหมายฟอกเงินเพื่อรองรับการเป็นภาคีของอนุสัญญาดังกล่าว ขณะนี้ประเทศไทยก็มีกฎหมายฟอกเงิน
และให้ความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ที่จะดำเนินการต่อการริบทรัพย์ในการค้ายาเสพติดและในอาชญากรรม
อื่น ๆ

ในกรณีประเด็นที่บอกว่าในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำ
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น อาจจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ คือใน มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖
มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๑ ของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ
ยาเสพติด อาจจะไปขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓
และมาตรา ๔๘ หรือไม่นั้น ความจริงแล้วรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลที่จะอ้างสิทธิ
และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล
ถ้าบุคคลใดที่กระทำผิดไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นก็ไม่สามารถที่จะใช้สิทธินั้นได้ เพราะฉะนั้น
สิทธิของบุคคลก็คงถูกจำกัด ซึ่งในการดำเนินคดีตรวจสอบทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการ
ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ขออนุญาตเปรียบเทียบไปกับคดีอาญาปกติ คือ
ในการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
กับคดีอาญาในคดียาเสพติด จะดำเนินไปคู่กัน คือในกรณีที่บุคคลตกเป็นผู้ต้องหาในคดียาเสพติด
และบุคคลนั้นมีทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า ทรัพย์สินของบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหานั้น ได้มาจาก
การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินก็สามารถที่จะเข้าไปดำเนินการ
สั่งตรวจสอบทรัพย์สินของบุคคลนั้น และดำเนินการยึดอายัดทรัพย์สินของบุคคลนั้นไว้ชั่วคราวเพราะเหตุ
ทรัพย์สินนั้นอาจจะถูกยกย้ายหรือซุกซ่อน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สิน เช่นเดียว
กับการดำเนินคดีอาญาทั่วไป เมื่อบุคคลถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด บุคคลนั้น
ก็ต้องถูกควบคุมตัวและดำเนินคดี โดยพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้สอบสวนหาข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ
เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ต้องหานั้นมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ก็เช่นเดียวกับคดีทรัพย์ เมื่อมีการสั่งตรวจสอบทรัพย์สิน
ก็就会有การยึดอายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวเพื่อไม่ให้โอนหรือยกย้ายไป ในกรณีเดียวกันพนักงานเจ้าหน้าที่
ก็จะทำหน้าที่คล้าย ๆ กับพนักงานสอบสวน โดยเป็นลูกมือของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

ซึ่งเดิมนั้นเคยมีท่านประธาน ปปป. เป็นประธานแต่ภายหลังนั้นประธาน ปปป. ปรับเป็นประธาน ปปช. ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่สามารถที่จะไปเป็นกรรมการอีกได้ ก็ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายโดยกำหนดให้ ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน และยังมีผู้ทรงคุณวุฒิอื่นๆ อีกหลายท่าน มีอัยการสูงสุด ผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมบังคับคดี อธิบดีกรมสรรพากร และอื่นๆ อีก รวม ๕ ท่าน เป็นกรรมการ โดยมีเลขาธิการ ปปส. เป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่จะพิจารณาวินิจฉัยว่า ทรัพย์สินของบุคคลที่ถูกตรวจสอบนั้นเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ โดยจะมี พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ที่คอยรวบรวมข้อมูลหลักฐานต่างๆ เพื่อนำเสนอ โดยในการนำเสนอ นั้น คณะกรรมการก็จะตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาเพื่อที่จะช่วยกลั่นกรองข้อมูลต่างๆ ให้คณะกรรมการ ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ ทางคณะกรรมการก็เหมือนกับคณะพนักงานสอบสวนในคดีอาญา จะดำเนินการ ตรวจสอบและพิสูจน์ว่าทรัพย์สินของผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ ก็จะมีการวิเคราะห์ฐานะทางบัญชีต่างๆ โดยจะพิจารณา ประกอบโดยอาศัยหลักเกณฑ์ ตามมาตรา ๒๕ ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลใช้เป็นประโยชน์ในการที่จะได้สวนว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ โดยพิจารณาว่า ประเด็นที่หนึ่ง บุคคลนั้น เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนหรือไม่ และประเด็นที่สอง ทรัพย์สินที่บุคคลนั้นได้มาหรือมีอยู่นั้นเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือไม่ คณะกรรมการจะใช้หลักเกณฑ์ทั้งสองประการนี้พิจารณาควบคู่กันไป ในกรณีที่บุคคลนั้นเกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนหรือไม่นั้น ก็จะพิจารณาได้หลายประการ ประการแรก บุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหาแล้วก็แสดงว่าบุคคลนั้นได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด นอกจากนั้นอาจตรวจสอบไปถึงประวัติต่างๆ ที่เขาเคยมีหรือเคยทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดมาก่อน ซึ่งจะถือว่าบุคคลนั้นเคยกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ ผู้ชี้แจงเห็นว่า คงไม่ต้องถึงกับให้ศาลพิพากษาว่า บุคคลนั้นกระทำความผิดและลงโทษบุคคลนั้น เพราะเราต้องดูพฤติการณ์ว่า บุคคลนั้นเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้อง ซึ่งไม่ใช่เสมอไปว่า บุคคลนั้น เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว ทรัพย์สินของบุคคลนั้นจะเป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย แต่การที่จะพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้น เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ จะต้องพิจารณา ทั้งสองลักษณะ คือบุคคลนั้น เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและทรัพย์สินของบุคคลนั้นเกินกว่า ฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพโดยสุจริต อย่างเช่น ในกรณีมีผู้ต้องหาหลายรายที่ถูกดำเนินการ ตรวจสอบทรัพย์สินมีอาชีพเพียงขายของชำมีรายได้เดือนหนึ่งไม่น่าจะเกิน ๑๐,๐๐๐ บาท แต่มีเงินฝาก

ในธนาคารเป็น ๑๐ ล้านบาท ตรงจุดนี้เอง บุคคลนั้นขายของชำมีรายได้โดยสุจริตนั้นได้มาเพียงเล็กน้อย แต่มีทรัพย์สินจำนวนมาก เพราะฉะนั้น ทรัพย์สินจำนวนนั้นเขาไม่สามารถที่จะพิสูจน์หรือกล่าวอ้างต่อ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการได้ว่าทรัพย์สินที่เขาถืออยู่นั้นเขาได้มาโดยสุจริตอย่างไร เพราะอาชีพ โดยสุจริตเขามีเพียงขายของชำ ซึ่งมีรายได้ที่เห็นได้เพียงเล็กน้อย เพราะฉะนั้น คณะกรรมการก็สามารถ ที่จะวินิจฉัยได้ว่า เงินได้จำนวน ๑๐ ล้านบาท น่าจะได้อาจมาจากการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเนื่องจากบุคคลนั้นมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มาก่อนโดยที่เห็นได้ชัดคือเขาถูกจับในคดียาเสพติด ส่วนใหญ่แล้วคดีที่ขึ้นมาสู่คณะกรรมการ พนักงาน อัยการจะมีความเห็นสั่งฟ้องในคดียาเสพติด และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยแล้ว จะส่งเรื่องให้พนักงาน อัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ริบทรัพย์สิน ซึ่งในคดีดังกล่าวนี้หากเป็นบุคคลที่ถูกพนักงานอัยการฟ้อง ในคดียาเสพติดมาก่อน ศาลจะวินิจฉัยว่าบุคคลนี้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนหรือไม่ นอกจากนั้นก็จะมีกรณำสืบของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะตรวจสอบประวัติ พฤติการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านั้นที่ทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน และศาลก็จะพิจารณา เหมือนกับทางคณะกรรมการ โดยพิจารณาวินิจฉัยว่า ทรัพย์สินที่บุคคลเหล่านั้นมีอยู่ได้มาเกินกว่าฐานะ หรือไม่ อย่างไรก็ดีตัวอย่างว่า ถ้าขายของชำมีรายได้เพียงเล็กน้อย แต่มีทรัพย์สินจำนวนมากมา ยศาลก็จะเห็นได้ชัดเจนว่าทรัพย์สินที่ได้มานั้นน่าที่จะได้มาจากการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะไม่มีทางอื่นเลย นอกจากการค้ายาเสพติดที่เขาถูกฟ้องอยู่ ซึ่งกรณีก็มีอยู่หลายคดีที่ศาลพิจารณา แล้วพบว่าในกรณีที่บุคคลนั้นถึงจะเคยเกี่ยวข้องกับการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ทรัพย์สิน บางรายการของเขาได้มาโดยสุจริต อย่างเช่น เขาอาจจะได้รับโอนมาจากบิดามารดาได้รับโอนมาโดยทาง มรดกหรือบุคคลอื่นให้โดยสุจริต ซึ่งในกรณีดังกล่าวศาลจะสั่งให้คืนทรัพย์สินนั้นให้กับผู้ถูกตรวจสอบ หรือจำเลยไป ก็จะไม่ริบทุกอย่างที่ผู้กระทำความผิดถูกยื่นคำร้องต่อศาล ตรงนี้ในความเห็นของ ผู้ชี้แจงเห็นว่า ในประเด็นที่จะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญนั้น เห็นว่าไม่น่าที่จะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ เพราะเนื่องจากการดำเนินการนั้นเราก็ดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ ซึ่งจริง ๆ แล้วบุคคลที่จะอ้างสิทธิได้นั้นจะต้องเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าเป็นผู้กระทำผิดนั้นก็จะต้องถูกจำกัดสิทธิ บางอย่างเพื่อที่จะไม่ให้การใช้สิทธิของตนเองนั้นไปกระทบถึงประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งใช้สิทธิของตนเอง โดยสุจริตแต่ต้องถูกกระทบเพราะว่าปัญหา ยาเสพติดนั้นเป็นปัญหาที่กระทบต่อสังคมค่อนข้างที่จะ รุนแรงมาก ซึ่งในระยะ ๓ เดือนที่ผ่านมา ในการดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินและยึดอายัดทรัพย์สิน ได้รับการยอมรับว่า เป็นมาตรการหลักที่สำคัญที่สามารถจะแก้ไขปัญหา ยาเสพติดได้ เพราะเนื่องจาก สามารถที่จะไปริบทรัพย์สินของผู้ที่ค้ายาเสพติดได้แล้ว ยังเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ที่ค้ายาเสพติดคิดจะค้า

ยาเสพติดต่อไป หรือว่าบุคคลที่ไม่เคยค้าคิดจะไปค้า เพราะถ้าค้าแล้วจะเห็นว่านอกจากตัวเองจะติดคุกแล้ว ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นก็ต้องถูกศาลริบ เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการดำเนินการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดต่อไป

มีข้อต้องพิจารณาก่อน เกี่ยวกับพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ ที่บัญญัติว่า การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบทดแทนนั้น เห็นว่า เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย หากเกิดความเสียหายเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามที่ไม่ต้องรับผิดชอบในเรื่องค่าเสียหาย จึงไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี กรณีไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง จึงไม่พิจารณาวินิจฉัยปัญหานี้

คดีมีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๕ ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่มี ความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิ และการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔

มาตรา ๒๒ บัญญัติว่า “ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหาขึ้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างยิ่ง ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินและที่ยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว ให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง โดยเร็ว และในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งได้ ก็ให้คืนทรัพย์สินให้แก่ผู้นั้น แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ ให้ถือว่าการยึดหรืออายัดตามวรรคสองเป็นการยึดหรืออายัดตามวรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องขอผ่อนผันตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ตามมาตรานี้ คำว่า “ทรัพย์สิน” ให้ความหมายรวมถึง

(๑) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจาก ทรัพย์สินดังกล่าว

(๒) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา

(๓) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับ ขาย จำหน่าย โอนหรือยกย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัดและภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริต และมีค่าตอบแทน”

มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว”

มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา ๒๒ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้องหรือในเวลาใดๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ แต่ต้องมีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จะยื่นคำร้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง”

มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า “บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็น ผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”

พิจารณาแล้ว กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ เป็นบทบัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยทั่วไป มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดขอบเขตในการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐว่า การใช้อำนาจนั้นต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ

มาตรา ๓๐ บัญญัติรับรองความเสมอภาคของบุคคล ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน บุคคลทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน จะเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ เพศ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อ รัฐธรรมนูญไม่ได้ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญอยู่ในหมวด ๑ ซึ่งเป็นบททั่วไป และหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย เป็นการกำหนดหลักการกว้างๆ โดยทั่วไป

กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้จะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติโดยปกติ บุคคลที่มีสิทธิในทรัพย์สินโดยอ้อมมีสิทธิที่จะใช้สอยหรือได้ประโยชน์จากทรัพย์สิน หรือใช้สิทธิหวงกันทรัพย์สินนั้น การจะกำหนดขอบเขตของสิทธิ และการจำกัดสิทธิของผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น จะกระทำมิได้ นอกจากจะมีบทบัญญัติของกฎหมายให้ทำได้ กรณีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกตรวจสอบที่คณะกรรมการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น โดยให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่แสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ถ้าไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดหรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหานั้น และว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว โดยหากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างยิ่ง ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖ (๓) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินและที่ยื่นคำร้องขอผ่อนผัน เพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้และมาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลในการสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้ศาลได้สวนหากคดีมีมูลว่าบรรดาทรัพย์สิน ซึ่งพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง นั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุด และเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของ

ศาลในการพิสูจน์ถึงการเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ โดยถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นการกำหนดหน้าที่ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ตกแก่จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบในการนำพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานตามกฎหมายดังกล่าว การที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลดำเนินการตามบทกฎหมายดังกล่าว ไม่ได้ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ หรือเป็นการเลือกปฏิบัติซึ่งขัดกับหลักความเสมอภาคหรือปฏิบัติที่นอกเหนือจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ หรือเป็นการจำกัดสิทธิอันกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิของบุคคลในเรื่องทรัพย์สินแต่อย่างใด

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

นายอูระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ